

שה"ר משה זיבאש נפטר בארבעה חדשי קודם הריגת אביו של ה"ר יוסף ה"ה שיית שמה שטען שהאפטרופוס לא ידע משטר זה האפטרופוס העיד בכחב ידו שכל יום היה רואה שער זה והרי שגם בטענה זו נשארה תשובת יוסף ה"ה מעל:

והנה החכם ה"ה כתב שאביו של יוסף יונה את בנו של החכם ה"ה ה"ר יוסף ז"ל בחומש זכות שהיה לו במקום ההוא והחכם אביו ירשו ושהיה שותף שלה לעבר את הרבים ועמה הוא מנחל חלקו ליוסף ה"ה יש לחמוה על החכם אך יענה דעת רוח כי מאחר שהודה שהיה יודע משטר זה ולא תבע ארבעה פסק שלא היה לשום אדם זכות בכל"ן כי אם ליאודה זיבאש לו הונה שהיה שום ממשות בשטר זה איבד זכותו ומה הוא מנחל דבר שאין לו מ"מ בהגלות גלות כי תביעת יוסף ליאל היחה בזיה על קו חוהו ואבני בזהו להתעולל עלילות ברשע לגזול את הרבים קמו ממוני הקהלות בהסכמת רוב הרבנים וחקמי העיר:

והחרימו בעשרה אחרים את כל מי שיצבע עוד כל ימי עולם שום תביעה בחוקה הכל"ן לא חוקה ולא שום תביעה וכל מי שיקום ויעטן או יערער כל דבריו אין בהם ממש ועטנותיו כהרש השר לפי שנהגבר לנו ובוה ורועות רשעים חשבריה ומחלשות עול ולא יודון עוד וכל העם הזה על מקומו יבא בשלום והיה זה ביום פ' נאם השיר י"ב קפ"ד

סימן קבו

ד שאלה ראובן שכר בית מגוי ודר בה שגחיים ימים בחיי שמעון ואין דובר אליו דבר טוב מה שמעון ובא אפטרופוס יחמי שמעון והוליל שער מוקדם לשטרו של ראובן ועוטן אך שמעון שכר הבית מהגוי קודם ראובן ונמלא שחוקת הבית ההיא של שמעון וראובן עוטן שכר בימי שמעון ראה לערער שמעון ושוב שמעון בעלמו מחל לו כל זכות שהיה לו בבית ונחה לו במחנה גמורה והביא עדים ע"ז ונתקבל העדות בב"ד דלע"ג דהיו יחמי שמעון קטנים ואין מקבלים עדים שלא בפני בעל דין הגי מילי להוליל מידם מה שהם מוחזקים בו אבל ראובן זה היה דר בחוק הבית והם באים להולילו וכגון זה מקבלים כפי מ"ש הרמב"ם בפ"ב מה' מלוה ולוה וכפי מה שפרש"י עלה דההיא דבר חמוה דר' ירמיה וכפי מה שכתוב בהגהות מרדכי שם בשם ריב"א וכפי מה שכתבו הגהות אשירי בשם ר"ח:

סימן קבה

ג בריווח כי בשנים קדמוניות עלה בדעת קהל נכבדים לשלוח לאדונו המלך יר"ה שיבנה להם כאל"ן סמוך לפסגה ולא נחבו וחלקו ביניהם כמה יכול כל אחד חלק בבנין ההוא וע"ז נחבו כתבים והעד עדים וכשגלחו לשער ליד איש שיטחול בדבר שאל שיחמו לו חלק פרחים בשכר ערמו וכשראו הנכבדים ה"ה תשובה זו סילקו ידיהם ובעלו מחשבותם והיה כלא היה וכל אחד פנה לדרכו ואחר כמה שנים בא משה אחד לרמק לבנות כאל"ן אחד בצפת חוב"ב כדי שיכונס ריוח מהשכירו ובין קמו הקהלות ומנו את ה"ר משה זיבאש נר"ו שיקה כל השדות שביבות הפסגה בין אוחס שהיו בהם זחיס בין אוחס שלא היו בהם זחיס הכל קמו ונחמו הכל במחנה למשה ה"ה כדי שיבנה על השדות ה"ה כאל"ן אחד ונגמר הדבר וננה הכל"ן ובחוק השדות היה אחד של זחיס שהיה של ה"ר משה זיבאש ל"ע ונחתיבו הקהלות לתת לו בשכר מקחו סך ידוע ואחר כ"ו שנה המשה ה"ה הכל"ן ה"ה קם יוסף ליאל ויערער על בני הכל"ן לומר שהיה לאביו חוקה בכל"ן מלך שמלא ביד החכם ה"ה משה מיטראני נר"ו שער שהיה לאביו זכות בכל"ן ה"ה והשיבו לו אך לא דברת מהיום כמה שנים השיב אני הייתי קטן כשהרג אבי ולא הייתי יודע מה השיבו לו ואך לא תבעו האלמנה או אפטרופוס השיב האפטרופוס שהיה החכם ה"ר משה מיטראני לא השנית בדבר עד עתה שמלא זה השטר בין השטרות השיבו לו ה"ר משה זיבאש קנה כל השדות ולא השאיר פרסה חה היה מפורסם בכל הקהלו' ואך לא ערער אביך אז השיב ואמר אבי נהרג קודם שמת ה"ר משה זיבאש ל"ע אמרו לו והלא זה שנים קם בנו של ה"ר משה זיבאש ל"ע ותבע מבני הכל"ן החוקה לאביו בכל"ן ופסקו הרבנים שהיה לו זכות והחכם ה"ר משה מיטראני נר"ו היה אחד מהפוסקים וע"פי הפסק ה"ה נאפשר עם בני הכל"ן ויבנה מהם וזה דבר מפורסם בכל הקהלות ואך לא ערער או והחכם ה"ה משה אך הסכים בזכות פסק ה"ה ולא זכה לחוק בזכות שהיה לך לפי דברך השיב כבר אמרתי שאני לא הייתי יודע משטר זה וגם החכם לא היה יודע כי לא מלא השטר האכר עד עתה:

והנה טענותיו בטלות מכמה פנים ראשונה מה שאמר שאביו נהרג קודם מות ה"ר משה זיבאש ל"ע הוא שוא ודבריו כזו כי העידו עדים כשרים בפני

זוא ודבר מב שהדבר מפורסם בכל העיר שהבחים ההם היו של בעלה המח והוא היה דר בהם ומח בחוכם וגם עמה בעת הזאת היא והיחומים דרים בבחים ואע"פי שגם אביה דר בבית אחד מן הבתים אין זה ראיה על שהבחים משל אביה כי היה מיחו בעלה לדור שם לפי שהיה חמוז והיה לו חועלת ממנו במה שדר אללו:

והנה על זה טוענים אביה והוא שיש להם עדים איך מכרם המח קודם נישואיה וראובן משיב על העד' שחי טענות האמת דאין מקבלים עדות העדים עד שיגדלו היחומים דאפילו ביש עדים שהייתה גולה ביד אביהם ס"ל להרא"ש ולטור בבה"מ ס' ק"י שאין מקקין להושיא מידם אלא א"כ נתקבל העדות בחיי אביהם ואפילו הרמב"ם דס"ל דאין לרדן שיקבל העדות בחיי האב הי מילי כשבאין על היחומים בטענה שהייתה גולה משיקרא ביד אביהם אבל כשבאין עליהם בטענה קטייה או מחנה אין מקבלים עדות ואין מקקין להם עד שיגדלו וכמו שביאר ענין זה בפירוש בפ"ב מהלכות מלוה ולוה:

הטענה השייח כי אחד מהעדים הוא פסול לעדות מפני שי דברים האחד שחפרסם בעיר איך חחר בית בראש השנה וגנב משכנו כל אשר בבית ואע"פי שאין עדים שראוהו חוזר יש עדים שגמלא הגולה בידו והחזירה לבעליה בעל כרחו ויש פרוסם בכל העיר שהוא היה הגנב ועוד יש עדים עליו שאמר במעמד כל הקהלות על דבר ריב אחד שהיה לו עם יהודי אחר שילך וימיר הדת וע"ז כל הדין לפני הדיין הראשון וגור שהדין עם ראובן ובא זה הדין לפני הדיין השני וגור שהדין עם האלמנה כי אמר שהעד לא נפסל לעדות בשביל זה ומטעם דאין מקבלים עדות שלא בפני בעל דין אם באנו לידי קד לא נקבל ג"כ עדות העדים שהביא ראובן שהמת בעל האלמנה נתן לו הבית כי מה לי שהיא מוחזקת ראובן בבית או לא היא מוחזקת מאחר שלא דר בבית שני חזקה בחיי אביהם של יחומים ומסייע הדיין השני מדברי החוס' ורשב"ם עלה דההיא דבר חמוה דרבי ירמיה יוררו הרב אם הדין כדברי הדיין הראשון או אם הוא כדברי הדיין השני שוב חזרה האלמנה וטענה שחי טענות אחרות הטענה האחת שהשוא"ש שמו הב"ד מטלטלי ביחה בסך חמשה ושבעים אלף לבנים שטענו בשומא היא שילכו שמא' אחרים וישומו ולא די שלא יוחיר אלא שיהסר הרבה לתשלום ידוייתה וראובן טוען דמאן לימא לן דהוי בחראי בקיאי טפי דילמא

והנה על פי הדברים האלה גור הדיין שבאו לפניו שיעמוד ראובן בחזקתו ולא ילא מהבית שוב באה אלמתו של שמעון בפני ב"ד ושטר כתובתה בידה המחזיק ששים ושבעה אלפים ממון ידוייתה' מה שהכניסה לו ועוד שהוסיף לה מדיליה ארבע וששים אלפים לבנים ס"ה מאה וא' אלפים לבני' ובעה מהם להגבות לה כתובתה וב"ד מקקו לדבריה והושיאה לפניהם מטלטלי בית כסף והב ועלמה השומא היא חמשה ושבעי' אלף והשביעה שבעה אלמנה באופן שסר לתשלום הדיניא והחוספת ששה ועשרים אלף לבנים ובכת מעשה ב"ד זה בזה האלמנ' ובעה מראובן חזקה הבית שנתן לה בעלה בהיותו בחיים חייחו בטענה שהבית הוא משועבדת בכתובתה ואין במחנה ביולה כלום וראובן טוען שהמנהג בעיר בענין גביית הכתובה ע"פ חקת טולטולא שאין האשה גובה כל החוספת אלא בשאר בעזבון הבעל אחרי שנכחה ממון ידוייתה ומה שהכניסה לו כללים ממה שעולה כסוס החוס' ילד הרי שהכניסה לו עשרה אלפים כסוס הדיניא והוסיף לה מדיליה עוד חמשה אלפים שהם ס"ה חמשה עשר אלפים כשהאלמנה באה לגבות כל מה שהכניסה לו עפ"י השומא שהעלו בטענה הנישואין שהוא סך עשרה אלפים אמנם החוספת אין לה שעבוד לגבות החוספת אלא בחני נכסי הבעל כמבואר בחקיה ילד אם אחרי גבחה העשרה אלפים שהוא כסוס מה שהכניסה לו גשאר בעזבון הבעל עשרה אלפי' לבנים גובה היא חמשה עשר אלפים כסוס כל החוספת ושאר ליחומים חמשה אלפים לבנים אחרים אמנם אם לא גשאר אלא ארבעה אלפים לבנים חולקה עם היחומים וכן על זה הדרך אם גשאר חמשה אלפים או ששה חולק' עם היחומים וכיון שכן הוא טוען ראובן ואומר אי מאחר שגמלאו בביתה מטלטלי כסף והב חמשה ושבעים אלף הרי גבחה כל ממון ידוייתה' ומה שהכניסה לו שהוא כסוס ששים ושבעי' אלפים לבנים משלם ועוד הוחיר בנכסי בעלה שמונה אלפי' לבנים ועוד היתה המח בחיים אחרים בני חורין וגם חר' זה שבאה לרדן עליו יעשו משבון מהכל ותגבה חני הנכסי' מבני חורין שאין לה לגבות מן המשועבדין כל זמן שיש בני חורין ערך סך הוא הדין והמנהג בעיר ומאי הגשאר ליחומים הוא נכנס במקומם כדון כל ב"ה שגובה מחלק היחומים והאלמנה טוענת שהבחים שאומר ראובן שהם בני חורין אינו כן כי הבחים ההם מכרם המח לאביה קודם שגשאה ואין לה שעבוד עליהם כי אם משל אביה וראובן משיב שהכל

מחנה גמורה לקבלת העדות כדי להוציא בתיים שהן בחוקת שמעון דבהא ליכא מאן דפליג דאין מקבלים העדות עד שיגדלו היחומים אמנם בקבלת העדות הראשון אמר לר"י בעל התוס' אין מקבלים כפי מה שפירשו בתוס' עלה דההיא דבר חמוה דרבי ירמיה חולקים עליו חבריו ר"ת וריב"א כמ"ש בהגהות אשרי בשם ר"ת ובהגהות מרדכי בשם ריב"א וממוקו עמו דאם היה רבי ירמיה דר בבית חוה היה חובעו שיאל מביחו לא היינו מוציאים רבי ירמיה ע"י חביעתו של זה ולא ע"ג דבית זה היה בחוקת אבוב משום דרבי ירמיה עכשו אין לר"ך להביא עדים שהרי הוא אינו מערער כו' עד מחיבור מורי הר"א אפרים ז"ל ע"כ וגרסה שהר"א אפרים הסכים לדברי ריב"א כיון שהביא ראשונה דברי ר"י ואמר אח"כ אמנם ריב"א פירש וכו' ג"כ שמשכי המרדכי שהביא זה הלשון בלבד ולא כתב וגרסה כדברי ר"י ולזה הסכי' הרשב"א ז"ל בחידושו בפרק הגהל בחרט שכתב ח"ל יש מי שאומר שאם היה הקרקע של אביהם של יהומים ביד אחד ועושה לקוחה היא בידו יש לי עדים בני הול לא אמרתי אין מקבלי' עדים כו' והביאו ראיה מעובדל דרבא בר שרשום בפרק חזקת דלאמר ליה אביו לקוחה היא בידו לא מציא אמרת דהא אין מקבלים עדים שלא בפני בעל דין והדין דואי דין אמח מההיא דבר חמוה דרבי ירמיה דערך גלי דאלמא טעמא דערך גלי הא לזו הכי מפקינן ליה לרבי ירמיה מחוקתיה ועוד דאי לזו הכי לא שבקת חיי לכל בריה במקום יחומים עכ"ל וכן נראה מדברי הרמב"ם פ"ב מהלכות מלוה וזוהו והרב המגיד הסכים לזה שכתב ח"ל וכתב הרב ז"ל שהיא בחוקת קטנים שאם היה הלוה מוחק בה אין מוציין אותה מחמת ידו ואם הם חובעים אותו מקבלים טענותיו וכו' ז"ל עכ"ל :

ועוד אני אומר דכיון שנתקבל כבר העדות הראשון בב"ד ונזמר הדין שיעמוד ראובן בחוקתו אפי' לא היה לו לדין הראשון אלא פוסק א' כדבריו אין לומר בו דטעה בדבר משנה וחרט כל שלא נדחו דברי הפוסק' ההוא שרבו החולקים עליו ודחו דבריו ועוד שהרי ראובן דר בבית ומוחזק בו ואחיה בל להוציאו מביחו הוא יכול לומר קים לי כר"ת וארע' היכי דקיימא חיקום וכו"ש הנא לאיכא רוב מנין ורוב בנין ומה גם בהיות אחד מבעלי סברא זו הרמב"ם דלפי' שהיו נוהגים בכל מימי איסור והיחר כהר"ש בדיו ממונות היו נוהגים כהרמב"ם ז"ל וההכרח שכתב ר"י להכריח דלפילו היה מוחזק רבי ירמיה לא היו מקבלים העדים שלו אינו הכרח גמור

קמחי בקיאי טפי הטענה השייח טוענת למומחיה ק' פרחים ויותר ואם יעשו השבון מהמונות ומה שלוחה לפרנסת יחומים יחסר הרבה לחשלו' נדונייתא וראובן טוען שהכל הוא ודבר כוז שאם האמת כדבריה שחייבת מאיות מלה פרחים ויותר למה נשמו לה המשה ועשרים אלף לא אמרה באותה שעה שיש לאחרים חובות עליה ואדרבא כיון ששבעה על אותו הסגל שהוציאה לפני ב"ד הרי הודית שיש בידה מנכסי היחומים לפרעון כחובתה הסגסם ההוא ואינה נאמנת שוב לומר דקדקתי בחשבוני ולא נשאר לי כ"כ מעות שאני חייבת לפלוני כך ולפלוני כך ולזה טוענת האלמנה שמה שלא אמרה כן באות' שעה לפי שחשבה כי לא ישאל אביה ממונות ממנה ומיחומיה אלא שהיה זן ומפרנס אותם דרך חסד כאשר הפלי' לעשות חסד עמה בענייני אחרים אמנם עכשו שאביה שאל ממנה ומיחומיה הממונות היא רואה לפרוע ומה שיותר יהיה להשבון נדונייתא וראובן טוען ע"י קנוייתא היא בינה ובין אביה על נכסיו להוציא הקרקעו' מידו ואין לה כח בהודאת' לחוב לאחרים דדוקא לחוב לעלמה נאמנת במה שהודית לאביה שהיא חייבת לו ממונות וחפרע מכיסה אבל לחוב לאחרים אינה נאמנת :

גם בזה יורנו רביו מורה דק' אם הדין עם האלמנה או עם היחומים עוד יורנו הרב אם החוקות הללו יש להם דין קרקע או דין מטלטל לענין גביית כחובה ועל הכל יבא דבר אדונינו ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי באורו נראה אור ושלום אדונינו יגדל נפשו הרמה והחכמה ונפש דורשי שלומם משחחים אל מול סיפי בית מדרשו החומים בשם ק"ק ברושא יע"א הקהל יל"ו ושיי בעלי הדין הסכימו לעמוד על דעת החמך להשקיט חיבות ומריבות ולכן אם נא מלאחי חן בעיני החמך יבא דבר אדונינו עם הקודם ויהיה לי לחן וחסד וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום נרע לעבוד' אדוני עבודה הקדש העציר אברהם י' יעיש' עבד עולמים העציר משה אבינו מיל' נרע באזנו ובדלת בית מדרשו העומד לו במקום אהל מועד ובית עולם יום טוב ו' אלים גוי נחתי הדום רגלי אדונינו ומורינו מאיר הלוי מינאש משה שורבאל יעקב שירילינו : חשובה מה ששאלתם ראשונה אם הדין כדברי הדיין הראשון או כדברי הדיין השני נראה פשוט כדברי הדיין הראשון והחומא על הדיין השני שרעה להשוות קבלת העדות הראשון שנתקבל בפני הדיין הראשון אך שמעון מחל לראובן כל זכות שהיה לו בבית ונתנו לו

שמחה שהדין עם חמיו דאע"ג שאם לא היה חמיו חייב לו היה פטור השחח לחייב לו טעמיה טענה ע"כ וא"כ טענת האלמנה שטענה להפקיע זכותו של ראובן לאו כלום ייחזק:

ומה ששאלתם עוד אם החוקות הללו יש להם דין קרקע או דין מטלטל לענין גביית כחובה הוא מחלוקת ישיבה בין החכמים הראשונים אם חוקת החלרות מדין קרקע נעשו בהם או מדין מטלטל ושאלו להם הדבר בספק וזה לענין שאר דינין אשר בין קרקע למטלטלין כגון אם יוכל לתקופוס היחומים לתוכר' כדון מטלטלין אם לא יוכל לתוכרם כדון קרקע וכיוצא בזה אמנם לענין גביית כחובה לא נפק' לן מידי כיון שעכשיו מוחזין בכל הכחובות ששעבד לה כל נכסיו מקרקעי ואגבן מטלטלי שקנה ושיקנה הרי מטלטלין וקרקעות דין שזה לדינא דגמרא אלא שמפני תקנת השוק לא נהגו לגבות ממטלטלין שמכר או נתן לו במתנת בריא דא"כ אין לך דאם שקנה הפך מחבירו ונמ"ש הרמ"ש ז"ל בחשובותיו ובהני חוקות לא שייכא תקנת השוק והבו דלא לוסיק עלה א"כ אפילו יהיה להם דין מטלטל לכל דבר לא נתן להם דין מטלטל לדבר זה דומיא דשטרות שכתב הרמ"ש ז"ל דלא שייך בזה תקנת השוק דמילתא דלא שכיחא הוא ועוד דכיון שגשאר הדבר בספק בין החכמים הראשונים הו"ל כההיא דכתב הרמ"ש ז"ל בחשובה דמקום שאין בירור למהג יעמוד הדבר על ד"ת והכא נמי כיון דאין בירור אי קרקע הוי יעמוד הדבר על ד"ת ולא נהוג בהם תקנת השוק ול"ד אפי' יש לחוקות דין קרקע גמור אין האלמנה יכולה להוציא מראובן ביון שיש קרקעות בני חורין שחנבה מהם וכמו שבא בארובה בשאלה וטענת האלמנה לאו כלום ייחזק נדכתיבנא זהו הגרסה לי הנעיר

ייבך קליר

דיני מקח וממכר

סימן קבו

א שאלה ראובן הוציא שטר על שמעון ולא מצא לו נכסים לגבות מהם ורצה לטרוף מלוקח שלקח קרקע משמעון אחר זמן השטר חוב טען הלוקח ואמר והלא נפרעת משטר חוב זה בבגדים שלקח' משמעון יותר ממה שעולה שט"ה המוקד' השיב ראו' ואמ' בגד' שקבלתי לא היו מחוב זה אלא משטר חוב אחר מאוחר שיש לי עליו בסך גדול וכחוב בו שיפרע לו בבגדים אבל משטר

דליכא למימר דהלא ועוד קאמר דהלא ללא היה חיוק מוחק בשדה ועוד דלא קי"ל לחוקה דאבוב וכן מפרשים החוס' במקומות רבים ולזה אמר משמע לפי שאין הרחיה מכרחה ימנינו למדין שהדין הראשון יפה דן כמה שקבל העדי' של ראובן להחוי' ביחו בידו ולדק ראובן בטענתו הראשונה שהשיב לטענת האלמנה דאין מקבלים העדים שלה עד שיגדלו היחומים:

ומה שטען עליו הדין דא"כ לא נקבל העדים של ראובן לאו כלום הוא וגם הטענה השניה שטען ראובן שהאחד מן העדים הוא פסול לעדות מפני שהי' דברים שהוכרו בשאלה ג"כ היא טענה נכונה והחיתה על הדין הב' שאמר שהעד לא יפסל העדות בשביל זה וכי יש לך רשע גדול מזה ורחמנא' אמר אל תשח רשע עד ואחד מהשי' דברים מספיק להיותו פסול לעדות וכל שכן בהגטרף שיהם וא"ל להאריך בזה:

ומה שטענה עוד האלמנה שתי טענות אחרות הטענה הראשונה שטען ב"ד בשומא וילכו שמאים אחרים וישומו לאו כל כמיניה לפסול השומא הראשונה שטען ב"ד דאם כן אין לדבר סוף וכל שאינו נראה לעין דבר מפורסם לעיני הכל שטען ב"ד בשומא אין לך להחזיקן בטועים וכמו שהשיב ראובן דמאן לימא לן דהני בתראי בקיאי טפי והכי אפסיקא הלכתא בפרק השוכר את הפועלים:

גם הטענה השניה שטענה שהייבת למונותי' מלה פרחי' נו' אינה נאמנת אחד ששעבד ב"ד ונבחה כחובתה ולא טענה או שהייבת למונותיה אינה נאמנת עכשיו להפקיע זכות ראובן ואין סהדי דקנוניא היא בינה ובין חביה כיון שלא שאל חביה ממה דמי המוונות עד עכשיו וגם היה לה הזכירה כלום בשעת גביית כחובה ואם כשון ופרנס חביה הוחה לא היה בדעהו לחבוע המוונות אלא דרך חסד וכמו שבא בשאלה שהפליא לעשות חסד עמה בעניינים אחרים ועכשיו חזר בו כדי להוציא מראובן לאו כל כמיניה שכבר מהל להם ועוד דמדינא אין חביה יכול לחבוע ממה דין מוונותי' כיון שפרנס סתם והע"ג דהרשב"א ז"ל ה"ל דכל המפרנס סתם חינו מפרנס הלה בחורח הלואה והביא רחיה לדבריו כמ"ש הר"ן ז"ל בפרק שני דיני גורח כבר הר"ן ז"ל דהו' רחייחו וגם הרב המניד פ"ב מהלכות אישות הביא דברי הרשב"א וכתב עליהם ואין נראה כן דעה הגאונים הלה הפילו במפרנס סתם חזר מעותיו ונתן טעם לדבריהם וכן נראה מהלכות מרדכי סוף כחובות מעשה בזה שפרנס את ברו' כו' עד והשיב רבינו

משטר המוקדם לגביה הוה ליה ללוה להכתיב הפרעון ועוד שכיון שהפרעון עולה יותר מסך המוקדם אם אינא דההוא שטרא פרעיה שטרא בידיה מאי בעי: רבלי העולה דמכל חד מהי אנפי דהוה בני לזכות את ראובן כ"ש בהטרף כולם הדבר פשוט הוא שראובן וזכה בדין לטרף מהלקוחו שטרו המוקדם אחר שכבחי זה נודע לי שפרעון הא' לעיל היה בפני עדים ואחד מן העדים הוא שכבש הפרעון על גבי השטר המאוחר ההוא במעמד הלוח ול"כ הוברר הדבר שהלוח על דעת השטר המאוחר פרשו ולא על דעת השטר המוקדם והילכך נחזק ונחברר הדבר יותר שראובן יטרף מהלקוח כדי שטרו המוקדם נאם הלעיר יפיק קארי

סימן קכח

ב שאלה ראובן החליף בגדים בצמר ושמעון משך הבגדים כולם וראובן משך קנה מהלמר לפי שהשאר היה בעיר אחרת וזמן שמעון כתב לראובן לשלוח לאיש אשר היה הלמר בידו לקחת השארית והאיש לא רצה לתת שארית הלמר בצמורו ששמעון כתב מפאה אחרת למכור הלמר וסוף דבר הלמר נמכר מיד האיש אשר היה בידו בצ"ו לבנים יותר הכנר ממה שעשה החליפין שמעון עם ראובן ושמעון אומר לראובן שיקבל מעותיו מהלמר לפי שמכר שלא מדעתו וראובן טוען שרצה הלמר או המעו' בכך שמכר הואיל ועברו שלשה חדשים בנתיים והלמר עלה ילמדנו רבינו אם חייב שמעון לפרוע הלמר בכך או שנמכר לו בכך הראשון כשעשו החליפין ושכמ"ה:

חשובה יראה לפשוט בעיניו זו מדאבעיא לן בההבז חליפין ומקפיד עליהם אי קנה או לא קנה ובעיני למפשטא מתניא הרי שהיה חופס פרחו ועומד ובלא חבירו ואמר לו פרחך למה לחמור אני לריך יש לי חמור שאני נוהן לך פרחך בכמה בכך וכך המורך בכמ' בכך וכך משך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפר' למשך את החמור עד שמת החמור לא קנה בעל החמור את הפר' והספיק רבא ואמר כל חליפין מקפיד קפדי והב"ע דל"ח חמור בפרה ועלה ומשך את הפר' ועדיין לא משך את העלה דלא הוייא לה משיכה מעליא הא אילו משך בעל החמור פרה ועלה אפילו לא הספיק בעל הפר' ועלה למשך החמור עד שמת החמור אין לו דין ודברים על חבירו דכיון שזכ' זה בפר' ועלה הוי כאילו חפס את החמור חכ' בו וכשמ' ברשותו מת וכל

חוב זה לא קבלתי כלום והוציא השטר חוב המאוחר בפנינו וכחוב בו כדבריו שיפרע לו בגדים וגם כחוב על יב השטר סך מה שקבל מהחוב ההוא מבגדים הדין עם ראובן לטרו' מהלקוח שטר חוב המוקדם או לאו:

חשובה הדין עם ראובן מנחה טעמים חדא שאם פרעון זה של בגדים הללו לא היה בפני עדים הא אמרי' בעובדה דאביו דל"ל סוטרתי וינהו דאי לא פרעיה בעדי' מנו דיכול למימ' לא היו דברים מעולם יכול למימר סוטרתי וינהו ואפי' אם פרעון זה היה בפני עדים בנדון זה: אמר לומר סוטרתי וינהו משום דע"כ לא אמרינן התם דאי פרעיה בפני עדים לא מהימן לומר סוטרתי וינהו אלא היכא דהכיח טענה דסיטרתי הויה מלוה ע"פ וכדפרש"י ז"ל וכחב הרא"ש ז"ל ובלא מנו לאו טעמא מעליהא הוה דיותר ברין אדם פרע מלוה בשטר ממלוה על פה משמע בהדיא דהיכא דתרויהו הוו מלוה בשטר אפי' היכא עדים דפרעיה מהימן לומר סוטרתי וינהו ואפי' היה חוב זה טענן המלוה שממנו: חפרע מלוה ע"פ נאמן המלוה אם יש לו עדים שחייב דע"כ לא אצריכינן למינן אלא משום דלא היה להם עדים על המלוה על פה אבל אם היה להם עדים על המלוה על פה אפי' פרעניה: באפי' שהדי יכול למימר סוטרתי וינהו וכמ"ש הרשב"א בחשובה ח"ל ומנו דקאמר התם לומר שהם נאמנים לומר שהוא חייב להם בעל פה מלד אחר שאילו פרע בפני עדים לא היו נאמנים שחייב ע"פ מלד אחר אבל כל זמן שמביא ראיה שחייב לו מלד אחר אפי' פרע בפני עדים יכולים לומר לא לשם חוב זה שאמרת אלא לשם אוחה שחייב מלד אחר בע"פ קבלום עכ"ל ועוד אפי' עדים מעידים שפרעו בפניהם ואומרים שא"ל הלוה בשעת פרעון הילך בגדים אלו בשביל החוב המוקדם והמלוה קבל ושחק יכול לומר אח"כ בשביל השט"ח מאוחר קבלתיים כמ"ש הר"ן שם והרשב"א ועוד דכיון דמנהג פשוט לכחו' בשטר דידן נאמנו' נאמן מלוה זה לומר משטר המוקדם לא נפרעתי ואפי' לדברי האומרים דאין נאמנות מועיל לגבי לקוחות אלא ח"כ קדם הנאמנות למכירה הי"ן קדם הנאמנות ואפי' לדברי האומרים דאפי' בכה"ג לא מהני היינו בלא שבעה אבל בשבעה מיהא מהימן ועוד שהרי ידים מוכיחות שהפרעון היה מהחוב המאוחר לפי שבשטר המאוחר כתוב שיפרענו בבגדי' ובשטר המוקדם אין כתוב קן ופרענו בבגדים מהחמא השטר חוב שכחוב בו שיפרענו בבגדים הוא שפרעו ועוד שכיון שעל גב השטר המאוחר כתוב הפרעון ודאי מההוא שטרא פרעיה דאי

נוחיה קם ליה חירולא דכל הניסוס שלא כדברי רש"י שכתב דלא קם ליה וכבר השיגוהו החוס' ע"ז וכן דעת הר"י ור"ה"ש שלא נכתבו אלא חירולא דכל הניסוס ופשטא דסוגיא מוכחא דכי אוקימנא מחני' דכל הניסוס בכל מטלטלין איירי אכילו בפירות דבכלל כל הניסוס הן ומאי דחגי בחר הכי כ"ל החליף שור בפרה לא משמע דחגי לפרשי דכל הניסוס היינו דוקא כעין שור ופרה דמיו לכלי אבל פירות לא וכדמשמע מדברי החוס' דח"כ לא הו"ל לחמי כל ברישא וח"כ מחניחין הכי קאמר כל הניסוס דהיינו כל מטלטלין אפי' פירי אס' תנן בחליפין שהם בחורת שיווי הדמים כיון שזכה זה נחייב זה בחליפיו וכדברי ר"ח וכן משמע בחוספת' דחגי' החליף קרקעות בקרקעות כיון שזכה זה נחייב זה בחליפיו ועל כרחין בההיא מדין חליפין שהם בשיווי דמים לחיוב עלה וכמבוא' למזין וכב' ישב' המפרשי' דחגי' דחגי' ארחה דמילתא נקט שדרך המטלטלין להחליפם חמיר מה שח"כ בקרקעות :

נמצינו למדין דאפי' פירי עבדו חליפין שהם בחור' שיווי הדמים וכן דעת הרמב"ם וגם היא דעת רבינו ירוחם שכתב סברה ר"ח וכחצ שכן דעת רבינו האי ולא כתב חולק עליהם וכו"ל שהיא סברה בעל ח"מ שכתב דין חליפי קנין סודר בסי קל"ה ודין חליפין שזה בשוה כתב בסי' ר"ג והיה דלסיק רבא פרחך בכמה כו' כתבה בסיומן ר"ג לענין חליפי שזה בשוה אלמא כר"ח ס"ל וכן דעת הרמב"ן והר"ן בפ"ק דקדושין הילכך כיון שמשך שמעון הבגדים מדעת ראוהו בלאוהה שעה נקנה הזמר לראוב' בכל מקום שהוא ואילו נגנב או אבד וח"כ גם כשייקר וגמכר ביותר ברשות ראוהו נחייקר והיותר הוא לראוב' דהא ודאי כשם שכשמת החמור מח לנחון הפרה ה"ה נמי אס' השביח השביח לו והכי משמע מדתנן בהשולל המחליף פרה בחמור וילדה זה אומר עד שלא מכרתי ילדה ח"א משלקחתי ילדה יחולקו אלמא אי הוה בריר לן שמשלקח' היה זה הלוקח וה"ה לנחייקרה והא דחגי' לא הספיק בעל הפרה כו' עד שמת החמור ולא חגי' עד שהשביח או עד שנחייקר משום דאין עשוי להשחוח השעה או להשביח בזמן מועט אבל אין הכי נמי דבין מח בין נחייקר לבעל הפרה מח לבעל הפרה נחייקר חו דבר פשוט :

הילכך גדון שלפנינו כיון שלא היה נוחן לו בחליפי הזמר אלא בגדים לבד כנראה מלשון השאלה כיון

הפוסקים פסקו כרבא הכא נמי כיון שזכי שמעון בבגדים נקנה הזמר לראוב' בכל מקום שהיא ואפילו לדברי הסוברים דגם בחליפין שהם בחורת שיווי הדמים כבר רב נחמן דפירי לא עבדי חליפין וגם אס' צ"ח עס' הסברה האתא סברה האומרים דכל מידי דלאו כלי הוא מיקרי פרי גדון זה אע"ג דלמר לסברה זו דין פירות יש לה מ"מ כיון ששמעון קבל כל הבגדים שנקראים כלי בלאוהה שעה קנה ראוהו אה הזמר מדין קנין סודר ורש"י מדגריסין בפרק הזהב אמר רב פפא אפילו למ"ד אין מטבע נעשה חליפין מעבד הוא דלא עביד חליפין כו' מידי דהוה אפירא לר"ג פירא לר"ג לאו אע"ג דאינהו לא עבדי חליפין אקווי מקו בחליפין טבעא נמי לא שאל ואע"ג דלמסקין דלא כר"פ היינו דוקא במאי דאמר דמטבע נקנה בחליפין אבל במאי דמפרש כרב נחמן הכי קו"ל דהא ליכא מאן דפליג עליה וליכא למימר דכיון דבשעת מסירת הבגדים לא אמר ראוהו לשמעון קנה בגדים אלו חלק הזמר לא קנה הזמר וכדמשמע לכאורה מדברי הרמב"ם בפ"ה מהל' מכירה שהרי כתב בעל ח"מ שאין נוהגין עמה שיאמר הקונה ק כי מסתמא אדעתא דהכי נוחן לו ומעשה גס מ"ש רש"י אבעיא שכתבתי חליפין ומקפיד עליהן נחן לו חפך בהפך בחורת חליפין לקנות דין קנין שקוין בסודר חו מקפיד לראוהו שהיא הסודר שזה כ"כ יש לישב דהא ודאי לא נחכוון רש"י לומר שצריך שיפרש שקונה בחורת קנין סודר הא אס' לא פי' כן לא קנה אלא לומר שלא הזכיר לשון מכירה שנקרא חורת דמים אלא בחורת חליפין הוא שחן לו כדרך בני אדם שחליפין חפך זה בהפך אחר וזוהו נמשך שהוא קונה דין קנין סודר ואף אס' לא מסר ראוהו הבגדים בידו לשמעון אלא ששמעון לקחם מדעתו של ראוהו קנה מדין קנין סודר ופשיטא דלא דמי לחזוהו הרמב"ם דחופס בכנף חבירו ואין כאן קנין דהתם שאני שחפס שלא מדעתו של חבירו אבל הכא דמדעת ראוהו יחפס כל הבגדים בלאוהה שעה נקנה הזמר לראוב' מדין קנין סודר וכו' לבעלי סברה אלו שכתבתי אבל לדעת ר"ח לאו מדין קנין סודר בעינן למיחייב עליה דס"ל ז"ל דחרי גווי חליפין חו חד חליפין דקנין סודר ובההיא פירי לא עבדי חליפין וחד חליפין שהם בחורת שויר הדמים ובהאי גוונא אפילו פירי עבדו חליפין לכ"ע וח"כ ההוא דלסיק רבא פרחך בכמה כו' בחליפין דהוה בשוה הוא ואפי' אי בעלי חיים חייבי פירי אס' משך פרה וטלה קנה החמור לכ"ע ופשט' דסוגיא מוכחא כר"ח דמשמע דלרב נחמן דקו"ל

שקבל שמעון כל הבגדים בלוחה שעה זכה ראוּבן בלמך
 בכל מקום שהיא וכשתייקר הלמך ברשות ראוּבן נתייקר
 ובין שנמכר מדעת שמעון ובין שלא מדעתו כל הדמים
 שנמכר הלמך בהם הם של ראוּבן וחייב שמעון ליחוס
 לו לל"ע והגרהה בעיני כתבתי אתי הלעיר

י"ב ז"ל

סימן קכ"ט

ג שאלה ראוּבן קנה משמעון מלה או מאתים
 ככרים בחול שהם חלף או אלפים חתיכות בחול ולאמר
 שמעון לראוּבן שהבחול הנכר הוא חוץ ספינת ריאוּ"ו פלוני
 ושהוא עשה שליה לריאוּ"ו הנ' שיקנה הבחול הנ' כדי
 להבריחו מן המכס מפני שהחוגרמים פורעים פחות
 מהיהודים ונחלה ראוּבן לקחת הבחול חוץ הספינה
 בלא קנין ובלא משיכה ובלא משקל ואח"כ בא לוי וקנה
 מראוּבן הבחול הנ"ל ולא משך ולא קנה קנין סודר ולא
 שקל ולא העמיד ראוּבן בפני הריאוּ"ו כדי שיתן לו
 הבחול הנ"ל אלא שאמר ראוּבן ללוי הנה הבחול הנ"ל
 הוא חוץ הספינה אם תרצה לקנותו קנה ונחפשו
 ביניהם וקנה לוי מראוּבן הבחול ונתן לו קצת הדמים
 ושאר הדמים וקפן עליו במלוה ונטל לו קנין לשלחם
 לו מעירו מלבושים בעיניי סחורה ונסע לו עם הספינה
 מהנמל ובחמט הדרך בלבב ימים ללכדה הספינה
 ונטבעה ולא הגיע אל מקום חפלה בלופן שלא הגיע
 ליד לוי מהבחול כלים ועסה חובע ראוּבן מלוי החוב
 אשר נשאר עליו משארת דמי המכר ולוי טוען וחובע
 חף המעות שנתן לו בלומרו כי המכר לא הגיע לידו
 כאמ' שנטבע בים והמכירה לא היתה בקנין סודר ולא
 משך ממנו ולא משלומו החוגר ולא שקל ולא הגיע
 למקום חפצו כדי לפרוע שכירות המקום ולכן השב לי
 את מעותי ילמדנו ענין המשפט ומה דינו:

חשובה כפי דברי השאלה לא היה בחול הזה
 א' מדרכי הקניי' לשמעון וא"כ מה שאינו שלו מכר ואין
 כאן מכר כלל ויחזור מעותיו לראוּבן ואע"פ שיש לומר
 שיתן שקנאו החוגר במעות שמעון קנו לו מעותיו ממילא
 מ"מ בקנין שקנה ראוּבן משמעון לא היה שום אחד
 מדרכי הקניה וא"כ לא נקנה לו הבחול כלל וה"ה לקנין
 שקנה לוי מראוּבן דמה מכר ראשון לשני ואין לומר כיון
 שנתן המעות והבחול אבד באונס ולא היה יכול להושיע
 ולא חזר בו קודם שבא האונס לא קם ליה ברשות מוכר
 ואין הלוקח יכול לחזור בו וכמ"ש הרא"ש ורבי יוחס
 כתבו בשם הר"ה וגם הגהות ורבינו יוחס כתבו שכן

משמע מדברי רש"י שהרי יש לומר כיון שראוּבן הלוקח
 היה מלוי בשעת האונס כשראה שהאונס קרוב לבא
 מסחמח חזר בו אלא שלפי שלא היה המוכר מלוי שם
 לא דבר ועוד דמשמע מדברי רש"י אינו מוכר מדבריו
 ועוד, שהרא"ש כתב על דברי הר"ה שאינם נראים
 וכיוצא בזה כתבו רבינו יוחס והגהות ודבריו כל הנביאים
 פה אחד לחלוק על הר"ה שהרי כתבו הר"ף והרא"ש
 בראש פ' הזהב שאפי' אבד באונס ולא חזר בו קודם
 האונס יכול לחזור בו אח"כ וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מה'
 מכירה יכ"פ העור וכן דעת הר"ן וכתב שכן דעת רבינו
 מנחם וכתבו המרדכי והגהות מיימוניות שכן דעת אבי
 הערוי ורשב"ם ור"ח וכ"כ התוס' בפ' הזהב גבי הא'
 דלמריקן מלוי איכא בין ר"ש ורשב"ם איכא ביניהו דרב
 חסדא גא"כ אע"פ שלא חזר בו קוד' שבא האונס יכו'
 לחזור בו אחר שבא האונס ואין לומר מ"מ לריך לקבל
 עליו מי שפרע וכדברי ראב"ן שכתבו הגהות מיימון וכ"כ
 מדברי הרי"ף והרמב"ם שסתמו דבריהם שהרי כתב
 הרא"ש בפ' הזהב גבי ההוא גברא דיהב זוזי שמע דהוו
 בעו למנסביה צבי פיוחק רופילו והדר ביה אחא לקמיה
 דרב חסדא א"ל כדרך שתקנו משיכה במוכרים כך תקנו
 משיכה בלקוחות דליכא מי שפרע אלא היכא שחזר בו
 מחמת ויקרא חולא אבל אם חזר בו מחמת שירא
 להפסיד הכל אפי' מי שפרע ליכא מדלא קאמר והא'
 בעו לקבולי עליה מי שפרע נדקאמר אהיך עובדי
 דלעיל וכ"כ החוס' בפ' הנ' גבי הא' דאמר רבי יוחס
 דבר חורה מעות קנות וכ"פ העור וכתב הר"ן שכן
 דעת הראב"ד שאע"פ שלא הגיע האונס אלא שחזר
 בו מחמת פחד האונס אינו מקבל עליו מי שפרע ואין
 דעת הגאונים כן אלא היכא שחזר בו מחמת שנאנס
 אינו מקבל מי שפרע כיון דלא יהיב מידי וכן דעת רבינו
 האי' אבל כל שחזר בו קודם שיגיע האונס מקבל מי
 שפרע והאי' דלא אדכר ליה רב חסדא מי שפרע לאו
 רחיה היא דאינהו לא אחו קמיה אלא לשאלו אם לוקח
 יכול לחזור בו אבל אה"כ דבעי לקבולי מי שפרע וכ"כ
 רבינו מנחם וכן אמרו משמו של רבינו האי' ע"כ לשונו:
 הא קבין דבג"ד לר"ה ליכא מי שפרע דע"כ ל"פ
 הגאונים על הראב"ד אלא כשבא לחזור קודם שהגיע
 האונס אבל כל שחזר בו מחמת שנאנס מודים הגאונים
 שאינו מקבל מי שפרע כיון דלא יהיב ליה מידי והרי"ף
 והרמב"ם מן הסתם כדעת הגאונים הם הוכריזו ועוד
 שכן יש לדקדק מדברי הרי"ף שכתב בראש פרק הזהב
 שמעין מיהא דנמה דלא משכינה הלוקח לזבינה איתנים

חוב שלו ללוי כלל כיון דלוי לא נחן המעות עדיין והשמיט עלמו מחת המעות לא על ידו ולא ע"י אחר ברשותו וקנין שטרות וזביו מריעי איקרו להו רבוחא ז"ל והכי הוי מכמה חגיפי חדא דקנין שטרות לאו דאורייתא ועוד קי"ל כשמואל דחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מחול ואיבעי ליה להקשקש ללוה בזוי עד דכתי' ליה שטר' בשמיה א"כ ריע וקליש טובא ויהי אן סהדי דלא גמיר וקונה קנין שטרות לקנות עד דיהיב דמי ובג"ד דאכתי לא יהיב ליה לוח דמי הקונה יכול לחזור בו בידון הזה כי הכי דיכול המוכר לחזור ולמחול אע"פ שכתב ומסר ושקיל דמי הכי נמי הקונה יכול לחזור כיון דאכתי לא יהיב דמי הילכך אין כאן מכר ומה גם עתה דאינלאי מילתא למפרע שלא חל השעבוד כלל כיון שהלוה נמסר למלכות הוא וממונו קודם המכר ובהדיא כתבו ז"ל שאם היה הלוה עמי בשעת המכר בכלל אונאה הוי ומקח עעות הוא ע"כ וא"כ לא חל המכר בג"ד כלל והשטח לעיני יהודה שפרע לראובן בעד אחיו לוי שלא ברשותו כיון דמוכחא דלא חל המכר ודאי הניח מעותיו על קץ הצבי לגבי לוי ובגדרים חנן המודר הנאה לחבירו שוקל לו שקלו ופורע לו חובו כו' ומקוי לה חלמודא כחנן דאמר הניח מעותיו על קץ הצבי הא קמן דהסח לן חנא דהלכתא כחנן ואסיק בירושלמי ואפילו בבעל חוב דוחק ע"כ אם כן אין ליהודה שום מקום לחבוע ללוי:

האמנם כיון דמוכחא דלא חל המכר הזה כלל יש לו ליהודה לחזור לחבוע ממונו מראובן כי מכר אין כאן מקח אין כאן הילכך שורת הדין שחייב ראובן לחזור ליהודה המעות שלו ואי לא יהיב גול הוי בידיה ועקבין ב"ד להציל עשוק מיד עושקו זה אשר מן השמים הורוני ומשגאות ינקי ונחסדו ינהלני וירפאני להבין בערות ה': אמרה נאם השעיר

יפתח די מולגה

סימן קלא

ה נשאלתי על תשובה זו אם נכונה בעיני והנני משיב ואומר שמה שכתב שלא חל מכירת ראובן שמכר שטר חוב שלו ללוי כלל כיון דלוי לא נחן המעות עדיין כו' וקנון שטרות וזביו מריעי איקרו כו' ולהכי אן סהדי דלא גמיר הקונה בקנין שטרות לקנות עד דיהיב דמי ובג"ד דאכתי לא יהיב דמי הקונה יכול לחזור בו כו' אומר אני אין אלו אלא דברי נביאות לומר מדעחו שלא נרמו לא בנמ' ולא בדברי הפוסקים שאע"פ שקנין שטרות לאו דאורייתא אטו קנין דרבנן לאו קנין חסוב

דלמוכר איחנים ואית ליה ללוקה למימר תן לי מקחי או תן לי מעותי ע"כ לשוננו:

והרי זה עעם הגאונים ממש וכן יש לדקדק מלשון הרמב"ם שכתב בפ"ג כלשון הזה ימלאה אומר שאם נחן דמי המקח וגאנם קודם שיקחנה וא"ל הלוקה תן לי מקחי או החזר לי מעותי ואע"פ שיט עדים שאבד בגאנם ולא היה צמוכר נח להצילו ולא נחשלה בדבר הרי זה מחזיר את הדמים עכ"ל:

הרי שלדברי כל הפוסקי' הוך מראב"ן בג"ד אינו מקבל מי שפרע ואפילו אם ימלא מי שיחלוק בדעת הרי"ף והרמב"ם לומר שכיון שכתמי את דבריהם ס"ל דמקבל מי שפרע ולא יתפייס במה שהוכחנו מדבריהם שסוברים כדעת הגאונים מ"מ לא הועיל כלום בג"ד דכיון דלדברי הכל לריך להחזיר לו מעותיו חייב להחזירם ואם יאמר לו שיקבל מי שפרע כיון שחוב הפוסקים אינו מקבל מי שפרע פטור הוא ואפילו במקום שדנים עפ"י הרי"ף והרמב"ם לבדם כיון שאינו מפורש בדבריהם שמתפייס אותו לקבל מי שפרע אין לחייבו כ"ש שיט הוכחא בדבריהם שהם פוטרים אותו הילכך ראובן מחזיר ללוי מעותיו ואין זה לריך לקבל מי שפרע ואין ל"ל ששארית המעות שנתחייב לשלחם לו מלבושים שיעכבם בידו שאע"פ שיטל קנין ע"כ קנין בטעות הוא וחזר וחתמה על ענמך אם המעות שנתן חוזר וזועלם כל שכן שלא יתחייב ליתן מה שבידו זה נראה לי ברור האעיר

י"ח ח"י

סימן קל

ד שאלה ילמדנו רבינו ראובן שמכר שטר חוב שיש לו על שמעון ללוי במעות קאובין וכתב לו שטר על אותו מכר ומסר לו השטר ועדיין לא נחן לו המעות והיה חובע אותו והוא היה דוהכו מיום ליום עמד יהודה ופרע המעות לראובן בעד לוי אחיו לאחר ימים בא יהודה לחבוע המעות מאחיו לוי שפרע בעדו לראובן אמר לו לוי קח מעותיך מראובן שהשטר חוב שמכר לי שעבודו רעוע לפי שהבעל חוב ההוא המהוייב נמסר למלכות הוא וממונו ואי אפשר לגבות ממנו אפילו פרעה ואני לא אמרתי לך שחפרע בעדי דבר לכן דין ודברים אין לך עמי כלל למי שנחת מעותיך לך חבועו בדין וקה מעותיך מידו ואם יש לו דין ודברים עמי יבא ויחבעני בדין אם יחזור יהודה אלל לוי שפרע בעדו או אלל ראובן ילמדנו רבינו כיצד הדין נוחן ולך תהיה לדקה:

חשיבה רוחה אני שלא חל מכירת ראובן שטר

מאלא שהוא מקח טעות אבל באם היה הלואה עמי בשעת מכירה שכתבו דבכלל אונאה הוא ואינו עמין למקח טעות וכיון דבכלל אונאה הוא ואין לשטרות אונאה המכר קיים וכך הם דברי התרומות שהביא הטור ח"ל ואם היה הלואה עמי בשעת מכירה בכלל אונאה הוא אם מכרו ביותר מדמיו ואין לשטרות אונאה עכ"ל:

ואין לומר דכיון דקודם המכר נמסר הוא וממונו למלכו' שטר זה חזן לו דמים והוי כמאלא שהשטר היה פרוע או מחול דהוי מקח טעות דשאי הכא שאפי' נמסר הוא וממונו למלכות קודם המכר יש דמים לשטר זה לקנותו בטובת הנאה שמה זה יודע שיש לו מעות עמומים או שמה יעשיר זה וכיון שמכרו ביותר מדמיו אונאה היא ואין לשטרות אונאה הילכך ב"ד המכר מכר וכבר קבל המוכר מעותיו מילואה ואין יאודא יכול להוציא מידו וכן אינו יכול להוציא מיד לוי שהיה מעותיו על קרק' הנזכר כיון שפרע חובו שלא מדעתו דלאיתא בסוף כתובות וזה הגרסה לי הנציר

ויב' קאר'י

סימן קלב

נדרשתי לשרר שאלו ממני לחוות דיני בפסק המנ"ש וז"ל יגל השאלה הנ"ל

(א"ה) והיא נדפסה בחש' המב"ט ח"א סימן קל"ו יע"ש

והדגני משיב ואומר שאין דעתי נוחה בפסק הזה ובעיני יפלא כמה מהדר והמפך בכמה עזדקי למשכן נפשיה לאפוקי ממונא כי מ"ש ח"ל אבל כפי הגרסה מהטענות לא מסר שמעון סחורת ראונו לשומר אחר אלא ששם אונאה בפשיה וז"ל חייב אפי' יש עדים שנאנסה דהוי תחילתו בפשיעה וסופו באונס דחייב כו' ואפילו מסרו ביד הגוי בעל הספינה ויש עדים שנאנסה נראה ג"כ דהוי תחלתו בפשיעה וסופו באונס דחייב כו' ואפילו מסרו ביד הגוי בעל הספינה ויש עדים שנאנסה אבל גוי דאין אמה: בו ופיהס דיבר שוא אפי' בדיעבד נמי הויא פשיעה דמחוקין להי' נגנזי כו' והוי תחלתו בפשיעה וסופו באונס וחייסניו שגלה בה יד דקם ליה ברשותיה להחתייב באונסין והוי כפוטע מי שמסרה בידו עכ"ל אעיקרא דדינא פירכא שכתב שלא מסר שמעון סחורת ראונו לשומר אחר אלא ששם אונאו בפשיה וכי המשים סחורתו בפשיה לא יקרא מסר לשומר וכי בשופטני עסקין שמיחיים סחורתם בפשיה שלא מדעת בעל הספינה וגם הספינה אינה

הוא ולא מידתי בגילא דחייסנא דא"כ לפי דבריו כל קיימים שהם מדרבנן ויכל לחזור בו אם לא נחן הדמים ודבר זה נסתקע ולא נאמר: ומ"ש חדא דקנין שטרות לאו מדאורייתא ועוד דק"ל כשמואל דחור ומחלו מחול לא שייך כאן לשון ועוד דהא פי' קנת רבוותא דטעמא דחור ומחלו מחול משום דקנין שטרות דרבנן ואם כן חדא מילתא היא ולא שייך למימר בה ועוד וחו' אינא למיחמה עליה דמשמע לדברי הכל קנין שטרות לאו דאורייתא וליחא דהא ר"ח סבר דקנין שטרות דאורייתא: ומ"ש כי היכי דיכול המוכר לחזור ולמחול אע"פ שכת' ומסר ושקיל דמי הכי נמי הקונה יכול לחזור כיון דאנחי לא יהיב דמי הילכך אין כאן מכר עכ"ל דברים חמומים הם דלפי דבריו דסבר דמה שמוכר יכול למחול היינו משום דאין כאן מכר אם כן אע"פ שלא מחלו המוכר יכול לחזור בו:

ועוד לפוס מאי דבעי למילף דלוקח יכול לחזור בו ממאי דאם מחלו מוכר מחול הול"ל דאפילו יהיב דמי יכול לוקח לחזור בו דהא מוכר אע"ג דשקיל דמי אם מחלו מחול ולפי דעתו אמאי מפליג ביניהו אלא ודאי אין לדברים הללו עיקר ועוד לפי מ"ש כיון דאנחי לא יהיב דמי הילכך אין כאן מכר א"כ אוחיות נקנות בכחיבה ובמסירה וכסף ואנן בכחיבה ומסירה אשכחן בכסף לא אשכחן: ומ"ש ומה גב עתה דאונאי מילתא למפרע שלא חל השעבוד כלל כיון שהלואה נמסר למלכות הוא וממונו קודם המכר מפטע לשון השאלה נראה שאחר מכר השטר נמסר הוא וממונו למלכות ואם הדבר קן לית דין וליח דין שהמכר קיים ואפי' לפי מ"ש המשיב שקודם המכר נמסר הוא וממונו למלכות המכר קיים כמו שיכתב:

ומ"ש ובהדיא כתבו ז"ל שאם היה הלואה עמי בשעת המכר בכלל אונאה הוי ומקח טעות הוא וז"ל לא חל המכר ב"ד כלל עכ"ל זה שהביא הם דברי הטור בשם בעל התרומות והם דברי הרמב"ן והוסיף המשיב הוא דברים מדעתו שביים וכתב ומקח טעות הוא ובאמת שטעות הוא בידו שלא הבינ דברי התרומות והטור ולא הבחין לחלק בין אונאה למקח טעות והשב שהכל דבר אחד ואינו כן דאונאה ומקח טעות דברים חלוקים הם דהא דברים דתן בהובב שאין להם אונאה לא אימעטו אלא מדין אונאה אבל לא מדין מקח טעות:

ומ"ש שהוא מקח טעות אינו אלא בהוציא הלואה שובר שטר זה פרוע או מחול דכיון דאין כאן חוב

שהיה יכול להציל כו' ויש ביד הערלים בעלי הספינה להחביא אחת יהודי איני יודע מה ענין זה לכאן שעל הסחורה אכן דמין לא על הגלת היהודי:

ומ"ש ולכחוב נכסיהם על שמש גם בזה גילה דעחו שאינו בקי בטיב הספימה שהמכתב בעת שטוענים הספינה כחבאים כל סחורה בשם בעליה וחל"כ אי אפשר להחליף שם בשם כי יהיה הפקס מוויף וחיוב הסופר את ראשו וכ"ש דאפילו הוה אפשר למעבד הכי בעת בא השוללים בנערס הם טרודים ואין פנאי לכך והדבר ידוע וברור דאפי' היה שם לא היה יכול להציל:

ומ"ש עוד ועוד אני אומר דאפילו היה מוסר' ומפקד' ביד ישראל הכא בספינה היה משו' דהוה שומר שטר שמסר לשומר חס: כו' עד אם אין עדים שמסרה ששמרה כראוי ולא פשע בה איני יודע מי בקש זאת מידו כי אינו ענין לנדון שלטו:

ומ"ש אחר זה מלאחי במרדכי כו' מי יתן והיה מולאו קודם והיה נח מיניעו. ומ"ש ובנדון זה ליבא עדים שלקחו הקורטארי' סחורתו של ראובן דבר חימא הוא מי הגיד לו שאין עדים בדבר שהרי היהודים שהיו בספינה יעידו שנקחה סחורתו של ראובן ועוד שאין לנו לריכים לעדוהם שהרי הדבר ידוע שהשוללי' לוקחים ספר הסופר וכל סחורה שמואלים נחובה ע"ש היאודי לוקחים אותה וכיון שסחורה זו היחה נחובה ע"ש יהודי אכן סהדי שלא הניחיה:

ומ"ש עוד ואילו היה שם יש ספק אם היה יכול להציל כבר נחבתי סחירתו. ומ"ש ואפילו מסרה לשומר ישראל כו' עד סוף הדברים כבר נחבתי שאינם ענין לנדון שלטו שזה עשה שליחותו כמו שזוהו ואין כאן לך פשיעה כלל הילכך מהני טעמי פטור שמעון אבל מלך אחר היה אפשר לדון בדבר לחייבו אלא שלא תכרה אחת טענה בדברי ראובן ואע"פ שהיה אפשר דפתח פיד לאלם הוא הילוי היו באים לדון בפנינו אבל מאחר שלא גשאלתי אלא על פסק זה הכתוב ע"פ אלו הטענות אמשך ידי מלעטון טענה אחר' שמה מחוך דברי ילמדו לשקר כיון שאין הבעלי דין לפימו זהו מה שגראה לעניוח דעחי העציר

יפ"ק קל"ד

סימן קל"ד

ו שאלה בחור אחר ערל בא בעיר אחת ואמר גיירתי והיה רוצים לגיירו ובא איש אחד מבני ישראל וחפסו ואמר לו עבד אחי אחת והוליא טעור קמייתו

חל שאינה משחמרת שיוכל שום אדם להיח בה סחורתו שלא מדעת בעל הספינה והופריו ומסרתיו והמלחים והחבליים וכבר פשעו הוא שאין מכניסים שום סחורה כי אם מדעת בעל הספינה והופריו וכחבאים בספר הסחורה שמכניסין ואל מי הוא ואין לך שומר שמסר לשומר גדול מזה וכמדומה שאינו בקי בענייני הספימה וחשבם כחל שאינה משחמרת ולא השכיל לראות במעשה דמרדכי בפרק המפקד שהביא בסוף דבריו שכל בדיא שמה ששם בספינה הוי שומר שמסר לשומר היה נמנע מלכתוב מ"ש אבל נראה שלא פקח עיניו על אוחו מעשה אלא שאחר שכתב מ"ש וחמל על יגיע כפיו והניחו כמו שהיה נחוב:

ומ"ש עוד ואפילו מסרי ביד הגוי בעל הספינה אבל גוי אפילו בדיעבד הוי פשיעה כו' לפי דבריו שאין לך סוחר שמביא סחורה בספינה שאינו פושע שכולם מוסרים סחורתם לבעל הספינה ונעלמה מעיניהם עד שמגיעים למחא חפסם ומחירה להם ואי אפשר בספינות גדולות להיות בענין אחר לומר שחיה הסחורה ביד הסוחר בהיותו בספינה שהרי הסוריות מכניסים אותם בתחית הספיל' זו ע"ג זו עד שחמל כל התחית והאגסים יושבים על גבה וחל"כ כיון שכבר ידוע שאי אפשר להביא הסחורה בספיל' חל"כ ימסרנה ביד הספן גוי כי מסר ראו' לשמעון סחורתו אדעתא שימסרנה לספן גוי בין בהליכה בין בחזרה מסרה לו ואין כאן רמז פשיעה כלל אלא עשה שליחותו כמו שזוהו וכך לא בא עמה כמו בא עמה דלא ולא אחת היא כמו שהוכחתי בביורר:

ומ"ש עוד אלא שכתבו בהנהוח דהיינו באונם הבא מחמת פשיעה כו' וכי דייקין בה שפיר חזיקן ללא דמי להא דמלאך המוח כו' אם לא היה שולחה בספינה זו והיה מביאה עמו היחה יטולח שהרי בא הוא עם שאר נכסיו בשלוה ואפשר נמי דאם היה הוא בספינה זו אפשר שיהי יכול להציל כו' אע"פ שלענין הדין לא הייתי ערף להשיב ע"ז מפני שכל דבריו אלה על יסוד שיש כאן פשיעה וכבר הוכחתי שאין כאן פשיעה כלל מ"מ כדי שלא יראה מחוך שחיקתי שאני מודה בדבר אכתוב את אשר עם לבני שמ"ש אם לא היה שולחה בספינה זו והיה מביאה עמו היחה נטולח הרי בא הוא עם שאר נכסיו בשלוה הדבר ברור שלא מחמת שמסרה לספן בא האונם וכיון שק מה לי אם בא הוא עם שאר נכסיו בשלוה או אם לא בא:

ומ"ש אפשר נמי שאם היה הוא בעלמו בא אפשר

בעש"ג והוליצו לפני ב"ד האומות והבחור ענה ואמר איני עבד לשום אדם אבל הייתי חייב לגוי אחד סך מעות ולא היה בידי ממה לפדות ולפי שהיה דוחק אחי חליתי פני אחיך שילוח לי המעות הוא לפדות לגוי ושאתי אשרת אחוה כדי סך המעות והוא יתן המעות לגוי בפני עדים והלכתי עם אחיך ועבדתי עבודתו ואמרתי לו שהייתי רוצה להתגייר אחר שהוא מרוצה ומפויס והטבילוני והא"כ אמרתי לו שימול אחי והיה דוחה אחי מיום ליום וע"כ ברצחתי ובאתי הנה לשיגור אחי ושטר קנייני שדיך לא ידעתי בדבר זה מעולם ואפשר כי הוא עשאו שלא מדעתי וסוף דבר האיש הישראלי הורה שכן הוא האמת שלא היה עבד אחי אלא שהיה חייב לו סך מעות וחלף הלך לו החובע והקהל מלו את הבחור הערל והכניסוהו בביתו של אהע"ה והא"כ בא אחי החובע הל"ל ובידו כתב חתום מבני עירו ח"ל אנשים חכמי כו' ומודעי למעלתכם איך היא אמת ויציב שהעבד שברח לפליבגא להתגייר הוא מקנת כספו של ה"ר שבתי שקנאו משלל ב"ג ועבד עם האדון הרבעה חדשים ואמר לה"ר שבתי שהוא רוצה להתגייר ענה אחוה ה"ר שבתי אהא ברונה אי רוצה ב"כ אבל אחר לעבד חדע שאע"פ שחגייר לך אהא לעבוד עמי שש שנים שכן אמרה החורה וענה העבד שהוא רוצה לעבדו ואחר שני ימים עבל לשם גירות בפני עשרה שהודיעו לו קנת מלח קלות וחמורות והא"כ עשה ה"ר שבתי חופה בביתו להכניסו בביתו של אהע"ה והודיע לבני הקהל והשיבו לו הקהל בא ברך ה' אבל אנו מתפחדים מהלאטיני"ש סוחרים שלא יעלילו עלינו שים עליה לכן השמר לך מעשות כדבר הזה וכשראה העבד שלא רצו הקהל להחגיירו ברח לסופיאה ואמר לבני הקהל שרוצה להתגייר והשיבוהו שינך לפלי"בגא שהוא קרוב ולשם יתייהד וכן עשה עכ"ל הכתב ה' :

וגם אמר ה"ר שבתי שיברר בעדים כשרים איך זה עבד קנאו מגוי ששכחו ממלחמת ב"ג ועכשו רוצה ה"ר שבתי להחזיק בבחור ה' כיון שהוא מקנת כספו ואע"פ ששל שיעבדו השש שנים שהחנה עמו שע"מ כן הטבילו כמו שזכר בכתב שבידו ואם הוא ימול ועבל לשם בן חורין לא עלתה לו טבילה להוציא לחירות שלא מדעת רבו יורו מורה לך אם הדין עמו אם לא :
חשובה תחלת כל דבר לך לך לקדקד אם עדות הפתח שבידו מחייב את הבחור הזה ונראה שאע"פ שימקיימו החתימו אינם כדאי לחייבו ממה אנפי חדא

עדות שכתב אינו עדות כדק"ל מפיהם ולא מפי כתבם ועוד שהרי אינם מעידים על הבחור הזה שהם מעידי על העבד שברח לפליבג"א ולפי דברי הבחור אף אם ברח אינו עבד וא"כ לא יפול בו לשון העבד שברח אלא הול"ל הבחור ערל שברח ואף אם היו כותבין כן אחתי מאן לימא לן שלא שמעו הם על עבד שברח לפליבג"א ואין זה אלא אחר ואע"פ שהדברים מוכחים מ"מ אין לנו לדין אלא ע"פ הדין וכ"ש שאין כאן עדות אלא מפי הכתב כדלעיל :

ומ"ש שיברר בעדים הם לריכוס להעיד שהם מכירים שהבחור הזה הוא עבדו של האיש הזה שקנאו בכספו ואם היו עומדים בעת הקניה וראו איך רבו הגוי מכרנו לשם עבד והבחור ב"כ ידע שמוכרים אותו לשם עבד ואם יחסר מעדותם אפילו דבור אחד מכל מה שכתבו אין בדבריהם ממש לחייב את הבחור הזה ואם יברר ה"ר שבתי בעדים שיעידו ככל מה שכתבתי משמע לכאורה שלא עלתה לו טבילה לשם חירות שלא מדעת רבו דאף על גב דגרסינן בהחולך אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלוקח עבד מן הגוי וקדם ועבל לשם בן חורין קנה עלמא בן חורין ופסקיה הרב אלפס והרא"ש וגם הרמב"ם כתב בפ"א מהלכות עבדים וכמ"ג ורבינו ירוחם והעור אי"ל למימר דהיא בלוקח מגוי שלא לקחו במלחמה אלא שהוא בעמא נמכר לו או ששכחו שלא בשעת המלחמה וכדמפרש טעמא בגמ' משום דגוי גופיה לא קני ולית ליה עליה אלא שעבודא דמשמע בהדיא דאי הוה קני לגופיה כי עבל לשם בן חורין לא יצא לחירות וכל ששכחו במלחמה ודאי קני ליה גופיה מדינא דמלכותא וכדאיתא בהחולך רב פפא בר אבא דאסיקא לרבי גיטא דחירותא משום דמלכא אמר מאן דלא יהיב כראגא לישחעביד למאן דיהיב כראגא ומדלריכי גיטא דחירותא אלמא מיקני גופייהו מדינא דמלכותא וה"ר ש"י והרא"ש העמידוהו שהנקיים היו גוים כעין נדון דין ואע"פ שבעל נמקי יוסף העמידה בשם קנת מפרשי שהנקיה היו ישראלים יש להביא ראיה מכ"ש דאפי' ישראל מיקני גופיה מדינא דמלכותא וכ"ש דגוי מיקני גופיה אדינא דמלכותא וכן דעת הרמב"ם בפ"ט מהלכות עבדים שכתב מלך גוי שעשה מלחמה כו' ועבד הנלקח בדינים אלו הרי הוא כעבד כנעני לכל דבר כיון דמדמי ליה לעבד כנעני ודאי דמקני גופיה כעבד כנעני והא ודאי כיון דמטעם דדינא דמלכותא מיקני גופיה לא שגא אם השכחתי הוא גוי או ישראל אה דבר פשוט וכן נראה מדברי העור וכ"כ בעל נמקי יוסף

שאמר לו שיעבוד עמו שש שנים ומשמע דעל דעת כן הטבילו כי דייקה לשון הכתוב חשכה שדעת האיש המטבילו הייתה שיטבול לשם גירוח אלא שעלה על דעתו שד"ח הוא שיעבדו שש שנים אחר שנתגייר דלא עדיף מעבד עברי ומ"מ כיון דמחגייר עלה עיד שאינו ראוי להשעבד בו יותר משש ולא התנה עמו שיטבול ע"מ שיעבדו שש שנים אלא שהודיעו דין החורה שעלה על דעתו וטבילה זו בלא שום תנאי היא וכן מוכח ודאי לשון הכתוב שאמר לו חדע שאע"פ שחייבהו לריך אחת לעבוד עמי שש שנים שכן אמר' החורה והרי דברים אלו מוכיחים בהדיא על הכוונה שכתבתי וכיון דלוחה טבילה לא לשם עבדות היחה לא נקיה לו גופו בכך וא"כ לריך שיעידו שהבחור הזה נלקח במלחמה וכמו שכתבתי ואז נאמר דטבילה שטבל לשם כן חורין שלא מדעת רבו לא עלתה לו כיון דגופו קנוי :

מיהו היינו לדברי האומרים דטבילה קודה מילה אינה כלום אבל לדברי האומרים דבדיעבד עלתה לו טבילה הרי זה כן חורין גמור שהרי עבל לשם גירוח מדעת רבו וגם מל וא"כ אין לאיש החובע דין ודבריה עמו כלל ומשמע דאין לריך ממנו גט חירות ואע"ג דאמרין בפ"ק דקידושין היו"א בראשי איברים דהוי פלוגתא דתנאי אי לריך גט שחרור ופסק הרמב"ם בפ"ה מהל' עבדים דמ"ד לריך גט שחרור שאני החס דקאמר קרא ישלחו למילף שלוח שלוח מאשה כדאיחא בגמ' ואדרבא משם ראייה דהנא אין לריך גט שחרור דהא משמע דאי לא דכתב קרא ישלחו הוה אמינא אינו לריך גט שחרור ואע"פ שפ' החולץ גבי הני דבי פפא בר אבא דאמרין דלריכי גיטא דחירותא פריש"י דבעו גיטא דחירותא אי בעו לאיגיורי ולאשחרויי צבח ישראל אלמא כל היבא דגופו קנוי אם נתגייר לריך גט שחרור יש לומר דהחס שרולים להחגייר שלא מדעת רבם היא וכן הו"א דבטי בר טובי"ש שכתבו החוס' ברוף ע"ז שהיה מותר בגייה לפי שלא קבל גט חירות ולכחורה משמע שנתגייר והכי דייק לשון החוס' שהיה עדיין עבד קלח שמעוכב גט שחרור ומדכתבו שהיה עבד קלח משמע ודאי שנתגייר אינא למדחי דשלא מדעת רבו נתגייר אלא דקסה דכין דגופו קנוי הוה מדחה לריך גט שחרור גירוח שלא מדעת רבו לא עלתה לו כלל והאיך כתבו שעדיין היה עבד קלח שמעוכב גט שחרור הרי עדיין עבד גמור היה :

ומיהו אינא למימר דיו"א בראשי איברים הוה שהיה כן חורין אלא שלריך גט שחרור אבל אין להביא

בהחולץ וא"כ אם יעידו העדים שזה הבחור קנאו האיש החובע מגוי ששכחו במלחמה כיון דמיקמי ליה גופיה אע"פ שטבל לשם כן חורין לא יאל לחירות כיון דשלא מדעת רבו הוא ואין לדחות ולומר שאין לריכים להעיד שהוא לקוח מגוי ששכחו במלחמה דאפילו אם שכחו שלא בשעת מלחמה או שמכר לו הוא עלמא ללא קמי גופיה כדאיחא בההיא דרב אמא בר גוריא שכתבתי בסמוך וכדאמ' ר"ל בהשולח אפילו הכי מכיון שקנאו ישראל נקיה לו גופו וכמו שכתב הרמב"ם בפ"ט מהלכות עבדים גוי שקניה גוי לעבדות לא נקיה גופו ואין לו בו אלא מעשה ידיו אע"פ כן אם מכרו לישראל הרי גופו קנוי לישראל וכיון דמיקמי ליה גופי' טבילה לשם כן חורין שלא מדעת רבו לא עלתה לו דהא דכתב הרמב"ם אם מכרו לישראל גופו קנוי לישראל כשהטבילו ישראל לשם עבדות היא וכן פריש"י בהשולח אהא דאמר ריש לקיש מיין לגוי ש"ונה את הגוי למעשה ידיו וישר' קמי ליה מידו למעשה ידיו בכפפה ולגופיה בטביל' לשם עבדות כדאמ' בההולץ ו"ל דהא דאמר שמואל לריך לחוקפו צמים וזע גדל דמינימן עבדיה דרב אשי דאיחא בההולץ קאמר רש יתום איחא שלא נקיה גופם בטבילה לשם עבדות הרי היום או מחר יטבול לשם כן חורין ואלא אלא ודאי כל שטבל לשם עבדות קנה לו גופו וכן דייק לשון הטור ובהאי גונא הם דברי הרמב"ם ו"ל אמורים דאם מכרו לישראל הרי גופו קנוי לישראל אבל אם לא עבל לשם עבדות ודאי דלא קמי לגופיה דלא מי רבו גוי לאקניי עפי מונחה דלוח ליה ציה כדאמרין בהחולץ הילכך בל"ד לריכי' להעיד שהגוי שמכרו לקחו במלחמה ומיהו אפשר שאין לרי' שיעידו שרלו שלקחו במלחמה אלא כל שהחוקק אללם שהוא לקוח במלחמה סגי ואין לומר בל"ד הרי עבל לשם עבדות וא"כ אפילו לא יעידו שהגוי לקחו במלחמה נקיה לו גופו ע"י הטבילה לשם עבדות שמעידים הקהל שעשה בפניהם משום דהוה ערע חוי מפי כהסם כללעיל ועוד דמשמע דכי אמרי' דטבילה לשם עבדות נקיה גופו צמל מי היא אבל כל שלא מל לא מיקרייא טבילה לשם עבדות והו"ל כהו"ל לא עבל כלל ועוד דאפילו אח"ל דטבילה מיקרייא כדמשמע מההיא דפרק הערל נכריה מעוברת שנתגיירה ציה אין לרי' טבילה וכמ"ש י"י בשם הרמב"ן וקלח הפרשים מ"מ בל"ד בחוזה טבילה לא נקיה גופו משום דללו לשם עבדות הואי אלא לשם גירוח וכמו שכתב צברה הקהל עבל לשם גירוח בפני עשרה שהודיעו לו קלח מזה קלות ומחורות ואע"פ שקודם לכן כתוב

ירדתי לסוף דעחס כי דבריהם סוברים להוכיח דמדון זה ליכא למיחס ללררי ומכא זה זיכה לה יורשי המלוה ואילו לא היה טעם אחר לאין חקיקין ליחומים עד שיגדלו אלא חששה לררי ייחא אבל מאחר דרבא אמר דטעמא משום שוגר כלאיחא בפי' שום היתומים וכחצוהו הרי"ף והרא"ש בפי' אלמנה ינוגח ודאי הכי נהטיק והכא נמי כבר אפשר שכתב המלוה ללוה שובר שמבטל ופוסל כל שטר חוב וכל עדים שיש לו משו' חוב עליו והיחומים שהם קטנים אינם יודעים להפסד ולידע שובר זה היכן הוא ומטעם זה כתב הרמב"ם ז"ל בפי' י"ב מה' מלוה אין נפרעים מן היורשים אלא א"כ היו גדולים אבל יורשים קטנים אין נפרעים מהם שט"ח חפי' היה בו כל חנאי בעולם לא יפרע בו המלוה כלום עד שיגדלו היחומים שמא יש להם ראייה שסוברים בו את השטר עכ"ל וכך הם דברי כל הציאים פה אחד שהרי הראב"ד שדרכו להשיג עליו הודה לדבריו וגם סמ"ג והרא"ש בחצוהו ועור ח"ה ורבינו ירוחם כלם כתבו כדבריו וגם על מה שהאריכו להוכיח דלא שייכא הכא טענת לררי אין דבריהם נכונים אלא שהיו רוצה להאריך כיון דליגס בטל מעיקרו חפי' לא היה כאן חששה לררי מטעם שובר ולכן איני רואה שזילכו יחמי מלוה לנבות מיחמי לזה עד שיגדלו יחמי לזה נאם האעיר

ראיה מדאשכחן בעבד שקונה את עלמו בכסף ואין לריד גט שחרור כדמשמע במחני' דפרקא קמא דקידושין דקחני וקונה את עלמו בכסף על ידי עלמו ובשטר על ידי אחרים :

וכן נראה מדברי הרמב"ם בפ"ה מהלכות עבדים וכן נר' מדברי הטור דלויכא למימר שאני החס שע"י לקיחה הכסף הוא מתנה אותו לו מה שאין כן כשחגייר לדעת רבו אבל מדאמרינן בפ"ק דקידושין אמר רבא זלח אומרה עבד עברי גופו קניו והרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול דאי לא חיימא הכי שטר למה לי לימא ליה באפי חרי זיל משמע שאע"פ שחגייר לדעת רבו לריד גט שחרור תקל וחומר מעבד עברי :

מיהו יש לדחות דבעבד כנעני הטובל לשם גירוח לדעת רבו לאו מדון מחילה אלא משום דהו"ל כהקדש וחמץ ושחרור שמפקיעין מידי שעבוד ומ"ה כל שאין גופו קני וטבל לשם בן חורין אפילו שלא מדעת רבו ילא לחירות והיכא דגופו קני לא ילא לחרות משום דאין בהקדש וחמץ כח להפקי' שעבוד הגוף אבל כשהרב אומר לו שיטבול לשם גירוח הוה ליה כאלו הרב עלמו מקדישו בדביבוריה לחוד וזה ההקדש והכא נמי וזה בו שמים בדביבוריה כשיעשה מעשה אח"כ ויטבול לשם גירוח ועל כרחין לריד אחת לומר כך דל"כ אמאי קזו עלמן בני חורין כשעבדו לשם גירוח לדעת רבו וכיון דמטעם וזה בו שמים אחינן עלה להפקיע קיין גופו לשלא יהיה לרבו אותו בו למוכרו ולהשתעבד בו מההוא טעמא נמי אינו לריד גט שחרור אלא דלויכא למימר דמתי חיתי דעבד שגופו קניו קונה את עלמו בטבילה לשם גירוח לדעת רבו כלל דלא אשכחן מאן דאמר הכי :

כנאן הניח הרב זל"ה יייר הלק והיה לו לכחוב יחור בחצוהו אלא שחבקה בשיעיה של מעלה וה' יכפר בעדו אמן :

על ענין הרמב"ם בפרק ג' מהלכות עדות שמו החורה אין חותכים שום דין ע"פ עדות שבשטר אלא שחמתי חקינו בדיני ממונות משום דלא תיעול חמלא אותו כחוב בקונטרס דברי המפרשים קשי ההבנה סי' ל וסימן ל"ו :

סימן קל"ה

ז שאלה יחמי מלוה שבלו לנבות שטר חוב מיחמי לזה בתקום דליכא למיחס ללררי :
חשובה ראיתי דברי החכמים השלמים י"ו המסכימים לדעת אחת לנכות את יחמי המלוה ולא

סימן קל"ו

שאלה למח"ד יוחא אשכנזי המקובל האלוי זאוק"ל

ח שאלה ילמדנו רבינו שמעון לקח מראובן מנה בחורה עיסקא וקנה בהם סחורה והוליקה בים ברוח ראוהו ויהי בדרך מה שמעון והטילוהו אל הים וראובן לא ימצא עמו שם שסחורה לו העיסקא ואחרי כן טבעה הכתורה או נפסד' אם יגבה ראוהו חגי העיסקא או הפחה מיורשי שמעון הוולוי ומחייחה מלוה או יימא כיון שהדין הוא שמעשה שמת הדרה למרה אין על יורשי שמעון כלום משום דהרי שלו לפייו וכן אם לא נטבעה רק שהגיע אל ארץ נושבת ונמרה הסחורה ועלה ריוח עשרים דינר מהו אם תפשוט לן דכשנטבעה אין על יורשי שמעון כלום משום דהדרה עיסקא והרי שלו לפייו הכחי חבצי אם ישומו את הסחורה כפי מה שיחמו בה הולמי הספינה והרי הוא חגי הקנייה ובפרט אם היחה הולכת הספינה מתל אלכס: דרייח לקושטא חטייה או וינייחא שהכל מלבישי בסחורה ולא ימצאו מעות כל עיקר ויגבה השאר מהיורשים או ישומו באומד נמה אדם רוצה לתת הסחורה ואת בארך נושבת על מנה

יורשי שמעון גם מהריוח דאלת"ה אין דינס שוה עב"ל אין דברים אלו חלויים זה צוה דכשנטבעה דין הוא שיגבה מיורשי שמעון החלק שהוא מלוה שהוא חוב עליו ולא יחייב מנה ששלא נטבעה והיא בסחורה ריוח ועלה בדעת כ"ח דהיינו שיעלו חצי הריוח דאם איחא שהדין כמו שהקדמת שמענה שמה הדרה למרא אין מקום לומר שיעלו היורשים חצי הריוח את זה ראימי לישא וליחן בדברי כ"ח:

ולענין הדין הדבר פשוט כמ"ש דלא ילאו היורשים ידי חובת החלק שהוא מלוה עד שיגיע ליד ראובן הילכך אם טבעה הסחורה או נפסדה גובה ראובן מיורשי שמעון דמי חצי העיסקא שהוא מלוה ואם לא טבעה רק הגיע אל ארץ נשבת ונמכרה הסחורה ועלה הריוח עשרים דינר חולקין הריוח ראובן יורשי שמעון שמאחר שכשמת שמעון לא ביטל ראובן העיסקא הרי מן הסתם יורשי שמעון במקומו להפסד ולריוח ואיכא לדמויי קנא להא דאמריין בפ' הגחל דק"ב הניח להם אביהם פרה שאולה משמשי' בה והולכי' כל ימי שאלתה זהו הנלע"ד

יב"ק בכמהר"ר אפרים קארן זלה"ה

העיר

סימן קל"ו

ט שאלה ראובן טענה עסקא עם שמעון ואח"כ טוען שנתן לו רביח:

תשובה נראה דאין בדברי ראובן כלום כי מה שטוען שמה שנתן לו הוא רביח באומר כי מהיום כמה שנים קודם עיסקא זו נחפשו עמו בפני עד א' כו' יפה השיב שמעון כמה שטען כי אמת הוא שאמר לו כך אבל שהגיד הדבר לחכם ונער זו ואעפ"י כן היה עושה עמו שטר עיסקא בכל שנה וסופו מוכיח על תחלתו שכתנאי טענה עכשיו כך עשה מתחלה ע"פ אורח החכם אשר הורכו ושטרות קרועים שבידו משני' קדמוניות מעידים כדבריו ואפי' אם לא היה שום הוכחה לדברי שמעון היה נאמן בדבריו שהרי כתב הרא"ש בתשובה על ראובן שאמר לשמעון לקחת ממני רביח מיד ליד ושמעון משיב לה לקחתי אלא ע"י גוי שראובן נאמן בלא שבועה מידי דהוה אפרוזבול ואין לומר כיון דבג"ד עד אחד מעיד שנתפטר עמו ברביח הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לשבע שהרי אינו מחוייב וכל מחוייב שבועה שאינו יכול לשבע משלם וכעבודא דנכסא דרבי אבא שאם היה העד מעיד שנטל ממנו רביח היה מחוייב שבועה להכחישו ואם א"י ליבע משלם אבל כיון שהעד אינו מעיד שנטל ממנו רביח אלא מה שמעיד הוא

שיקבל אחריותה ממקום שמה והריוח או ההפסד יחלוקו ואם חפשו לן דכשנטבעה יגבה ראובן מיורשי שמעון חלק המלוה א"כ נימא דיטלו יורשי שמעון גם מהריוח דאלת"ה אין דינס שוה:

תשובה מחוץ שדבריך ערבים עלי אמרתי לישא וליחן בדבריך כתב כ"ח או נימא כיון שהדין הוא שמענה שמה הדרה למרא אין על יורשי שמעון כלום עב"ל וגר' שכיוונת למה שכתב הרמב"ם ז"ל בסוף פ"ה מה' שלוחין ושוחזין א' מן השוחפין או מן המחעסקין שמה בטלה השוחפות או העסק' אע"פ שהחנו לזמן קבוע שכבר ינא המזון לרשות היורשין ע"כ ועלה בדעת כ"ח לומר דממילא הדרה עיסקא מטעם שמה ואין הדבר כן אלא היינו לומר שאם רנה השוחף או המחעסק החי לחלוק הרשות בידי ואינס יכולי' לעכב על ידו מפני שעדיין לא הגיע הזמן שקבעו מפני שכיון שמה ינא המזון לרשות היורשים והם לא קבעו זמן אבל ממילא לא חשבינן לה אלא עם המה לא עם יורשיו דאילו הדרה למרא בכל זמן שלא הגיע לידו לא נפטרו היורשים מחצי העיסקא שהוא מלוה וכמבואר בפרק המוכר את הבית גבי ההוא דשטר כים היולא על היחומים וכדברי הרמב"ם בפ"ז מה' הט':

כתב כ"ח עוד וכן אם לא נטבעה ד' אי חפשו לן דכשנטבעה אין על יורשי שמעון כלום משום דהדרה עיסקא והרי שלו לפניו אחתי חיבבי אם ישומו הסחורה כפי מה שיתנו בה הולכי הספינה והרי הוא שוה חצי הקניה ויגבה השאר מהיורשים או ישומו באומד כמה הדם רנה לתת בסחורה זאת בארך נשבת על מנת שיקבל אחריות ממקו' שמה והריו' או ההפסד יחלוקו עב"ל תמהתי על טוהר שכלך דאי נפשוט דכשנטבעה אין על יורשי שמעון כלו' משו' דמשע' שמה הדרה עיסק' למרא והרי שלו לפניו הינו חיבבי אם ישומו הסחור' כפי שיתנו בה הולכי הספיל' והרי הוא שוה חצי הקניה ויגבה השאר מהיורשים והרי זה סוחר מאי דפשטיין דאין על יורשי שמעון כלום וכן הגד השני שכתב כ"ח או ישומו באומד כו' והריוח או ההפסד יחלוקו אין לו מקום שמאחר שהקדמת שהדין הוא שמענה שמה הדרה למרא ולפיכך אין על יורשי שמעון כלום משום דהרי שלו לפניו נמלא לפי זה שמענה שמה שמעון שכבר חזר' כל העיסקא ליד ראובן והיאך אפשר לומר שיעלו היורשי חצי הריוח:

כתב עוד כ"ח אי חפשו לן דכשנטבעה יגבה ראובן מיורשי שמעון חלק המלוה א"כ נימא דיטלו

לכחובת בנין דכרין ללא גלמרה תקנת השוק בני האי
תמלא לוחה השאלה והחשובה מפורשים בקונטרסים
לוחה שכיב מרע סימן ו' וסימן ע"ו :

בעלי חובות מאוחרים שקדמו יגבו מטלטלים מולאים
מהם וזמתי' שלא גלמרה תקנת השוק בבבל חוב
תמלא השאלה והחשובה מפורשים ג"כ שם בקול' לוחה
ש"מ סימן ו' סימן פ"ו כמו שחשיין לשם כי שם היא
מקושרת חשובה זו עם חשובה שלמעלה הימנה לכן
העסקתיה שם :

דיני משא ומתן

סימן קלח

ההפך שיש בשטר מקוים שיש בו יגדים ומין סכמ ידו הומוק ב"ד כו'

י כתב מוהר"ר אליה זרחי ז"ל בחשובה אין הפרש
בין שטר מקוים שיש בו עדים ובין כתב ידו שהוזק
ב"ד שהוא כתב ידו אלא לגבות בו מלקוחות משום
דבשטר דאית ליה קלא לוקח אפסיד אנפשיה מה שאין
כן בכתב ידו אבל בשאר מילי כגון שטען הלוה מווייף
הוא או רבית הוא או שטר אמנה הוא או כתבתי ללווח
ולא לויחי אין הבדל ביניהם כלל והביא ראיה מדברי
הפוסקים וטענותיהם דאין נאמן לומר פרעתי כשהלה
מוציא כתב ידו דמשמע מינייהו דהיכא דהיכא טעמא
לפלוני בינייהו הוא דמפלגיין והיכא דהיכא טעמא לא
מפלגיין :

ובן גראה ממה שכתב הרא"ש בפ"ב דכחובות גבי
ודוקא אחספא אבל אמילתא לא כו' אע"פ שפסק
הרי"ף והרמב"ם שיוכל לומר פרעתי מ"מ ליכא למיחש
כו' ואי ס"ד דמי למטען אמנה או כתבתי ללווח כו'
אפילו אם יטעון האמת שלא לוח ממנו כלום מה בכך
הא מי למטען הני טענות שאין סותרות טענתו
הראשונה שטען שלא לוח ממנו כלום וליכא למימר
דשאני החס דלא מיני למטען פרעתי מפני שכבר אמר
שלא לוח ממנו כלום משום הכי לא מיני טעין הני טענות
דליכ' להאמוניה במנו דלוי בעי אמר פרעתי דמ"מ כיון
דמעיקרא קודם שאמר שלא לוח ממנו הוה מיני למטען
פרעתי הוי נאמן לומר לא לויחי והכי גמי הוה ליה
להיות נאמן לטעון אמנה הוה כדי לקיים טענתו הראשונה
שהוא נאמן בה במינו וכן גראה ממה שכתב הר"ן ואע"ג
דאמילתא גמי יכא נאמן לומר פרעתי כו' :

וגם מה שכתב המרדכי וליכא לאקשווי לדברי

שנחשף עמו ברבית ואין עדות זה מעכב כשידע שיש
איסור בדבר חזר בו מאותה פשרה ותקן הדבר בענין
שיהיה בהיחר ול"כ אינו מחויב שבועה להכחיש העד
והוא נאמן בלא שבועה כהיא דהרא"ש וגם המרדכי
כתב על א' חשובה לחבירו מאתים דינאיש והלא משיב
אינו חייב לך אלא מאה במאתים רבית קגזזה והשיב
השני חלילה לי אך שאלתיי להלווח מאה שהיתה רוצה
להלווחם במאתים ריוח לשנה והמוחר יהיה שלך והלא
משיב המעשה היה כאשר טענתי ואני הרוחתי לעמי
ושלח הרי חזקוהו הדין לפני רבינו יחיאל מפר"ש והשיב
המלוה נאמן כמו שטען שהלוה לו בהיחר דק"ל אדם
נאמן לומר פרובול היה לי ואבד ופירש ר"ת אף
בלא שבועה ולא שביק החירא עכ"ל וכו' מהריב"ש
סי' ש"א :

ועוד יש טעם אחר ב"ד שחזר וכתב שטר עיסקא
בכל שנה זה כמה שיש ועוד היום השטר ביד ראובן
שהורה שקיבל ממון מאתים פרחים על התנאים הכתובים
בשטר דאם איתא שהיה לו בידו מעות רבית היה לו
לגבות את שלו ולא לכחוב עליו שטר ואע"ג דתקן בפרק
שני דייני גזרות המוציא שטר על חבירו והלה הוציא
שמכר לו את השדה אדמון אומר יכול הוא שיאמר לו
אילו חייב הייתי לך היה לך להפרע את שלך כשמכרת
לו את השדה וכו"א זה היה פקח שמכר לו את השדה
שהוא יכול למשכן עליו ובהאי אין הלכה כדאדמון כדאיתא
בההוא פירקא הא איתמר עלה דמתיתין באתרא
דיהבי זחי והדר כתבי שטרא כ"ע ל"פ דמי א"ל היה
לך להפרע את שלך כו' ובג"ד יהבי זחי והדר כתבי
שטרא הוא שאין דרך בני אדם לכחוב שטר עליהם
קודם שיקבלו המעות ואם כן כיון שכתב שטר זה עליו
אין סהדי ללא גביה מידי מהאי טעמא דקא טעין :

ועל מה שטען עוד ראובן שבשנה זו נחן בהקפה
לסוחרים בלתי בטוחים ושהפסיד בקרן כו' אפי' אם
היה שוחפות סחם לא היה רשאי להקיף שלא ברשות
חבירו ואם הקיף הריוח לאמצע וההפסד כולו עליו
והיינו שכתב הרמב"ם ז"ל כ"ש בשוחפות זה שהתנה
עמו שחמיד יהיו דמי העסק קיימים בידו במעות או
בסחורה או במקום בטוח סוחרים ידועים שאם עבר
ונחן לסוחרים שאינם בטוחים הפסיד לעצמו והריוח
לאמצע כלל הדברים אינו רואה בטענות ראובן ממש
וחייב הוא לפרוע לשמעון כל הכחוב בשטר קרן וריוח
נאם הצעיר

י"ב קפ"ו

מחנה מטלטלין מוציאין ממנה לכחובת אשה או

במינו שאם היה רובל היה אומר פרעתי ליחא חכמה
 טעמי חדא דלא אמרינן מינו אלא היכא דהוה מצי טעין
 טענ' מעלייתא מהך והכא טענת פרעתי גרועה מטענת
 חמיה דפרעתי ועוד דל"כ הא דאמרינן בפ"ב דמכות
 ודוקא אחספא אבל אמגילתא לא כו' לא משכחה לה
 דלגביה ביה מכיון דמצי טעין הכי אמת שהוא חתימתי
 כו' אלא שכחתי וחתימתי שמי בסוף כו' דבשלמא לדידי
 אע"ג דמהימן לומר פרעתי לרי"ף והרמב"ם מ"מ חיישינן
 דילמא לא ידע דלידך אשכח לחתימ' ידיה ועענ האמת
 ואמר לא היו דברים מעולם ובהר הכי מפיך איך
 חתימתי ידיה וכו' לא מצי טעין פרעתי כחריך הרא"ש
 והר"ן והמרדכי אלא בטענה זו האמת שהיא חתימתי
 ושכחתי וחתימתי בסוף מגילה כו' אם הוא נאמן במינו
 דפרעתי כדכתיב הטור הא לא משכחה דמצי למגבי ביה
 משום דאפילו אם ח"ל דלא ידע האי ולידך אשכח
 לחתימתי ידיה ועענ האמת דלא היו דברים מעולם וכתיב
 הכי מפיך איך חתימתי ידיה יהי דו לא מצי טעין
 פרעתי מ"מ מצי טעין אמת שהוא כתב ידי כו' אלא
 שכחתי וחתימתי שמי בסוף המגילה כו' וליכא למימר
 משכחה לה דלגבי ביה כגון ששחק כשראה חתימתי יד
 משו' דאע"ג דליהו לא טעין טעני' ליה אן דהא דאמרינן
 אין טוענים אלא ליחומי' היינו דוקא בטענת בריה אבל
 בטענת אפשר שמלא זה חתימתו שהיתה בסוף המגילה
 כו' שהוא טענת שמה אן הפרש שיטעון אותה הוא או
 הב"ד עלמא כשהביט דין רואים שזה כו' ואומ' לא היו
 דברים מעולם ואומר אמת שהוא כתב ידי ואינו ידע
 מה לשיב הב"ד יטענו בשבילו לאוחו שהוליא כתב ידו
 שמה מלאה חתימת ידו בסוף המגילה כו' ובכי האי
 גוונא אע"ג דליהו לא טעין אן טענינן ליה דהא כשהוא
 טוען אותה אינו טוען אלא בדרך חקירה דילמא הכי
 הוה וכיון שכן אן הפרש בין שיהיה החוקר הוא או
 הב"ד וזה מבורר מאד לא יטענה בו שום א' מבעלי
 העיון וגם ליכא נמימר משכחה לה דלגביה ביה כגון
 שאמר אן זה כתב ידי ובלו עדים שהוא כתב ידו
 שהחוקר כפרן ומשום דל"כ כפירתי היא שגרמה לו לשלם
 ולא חתימתו ול"כ למה האכירו על חתימתו אם מפני
 שעל ידו בזה לו הבבילה אי הכי למה לא האכירו שלא
 יפרע אדם חובו בלא עדים שמה יחזור המלוה ויחבענו
 ומחוקר בבילה יאמר לא היו דברים מעולם וכשיבואו
 עדים שהלוה לו שוב לא יהיה נאמן לומר פרעתי ועוד
 אם היה נאמן לטעון על כתב ידו שהחוקר בב"ד אמת
 שהיא חתימתי כו' אלא שכחתי וחתימתי שמי בסוף

האלפס לטעון פרעתי כו' אע"פ שטענת חמיה היתה
 הודאתי או כחבתי ללוה ולא לויחתי כוחר' טענתו דלא
 היו דברים מעולם שפירשו לא היה לי שום משא ומתן
 עמו כלל לא בפועל ולא בכחב ולא בהודאת על פה
 כדמשמע בפרק שבוטח דיינים גבי מנה לי בידך ואמר
 לו הן למחר אמר לו חנהו לי כו' דל"כ אמאי חייב
 הא אן טענתו דלא היו דברים מעולם כוחרת מה שהודה
 לפני העדים שאמר הן כיון דמצי טעין חמיה היתה
 אותה הודאה שהודיית מ"מ מצי טעין שכחתי וחתימתי
 שמי בסוף המגילה ואפשר מלאו זה וכתיב עליו הודאה
 שאין טענה זו כוחרת טענת לא היו דברים מעולם
 משמע מכל הני דכל הני רבוותא סבירא להו דאפילו
 להר"ף והרמב"ם דסבירא להו דעל כחב ידו נאמן
 לומר פרעתי לא מצי למיטען אמת שהיא חתימתי אבל
 שמה מלא חתימתי בסוף המגילה וכתיב עליה מה ש"ה
 כמו שכתיב הטור וה"ל להר"ף והרמב"ם ושאר הפוסקים
 דס"ל דנאמן לומר פרעתי למה לא יהא נאמן לומר חמיה
 או כחבתי ללוה כו' וכיוצא בהן דמנו דאי בעי אמר
 פרעתי יש לומר דלא אמרינן מנו אלא היכא דהוה מצי
 למטען טענתא מעלייתא מהך דקא טעין דליתא בפ"ק
 דמכות גבי הוושא אשה ולא מלא לה בחוליים ע"כ לא
 אמר ר"ג אלא התם דליכא מינו דאי בעייל טענה
 טענה מעלייתא מהך כו' ובכי היא חתימת מוכח עך
 הני אי בעי' אמרה מוכח עך הני חתימתי ואיה לה
 מתאן כו' ובפ"ב היחא לר' אלעזר דאמר טענתיהו
 במנה ולא כלום מנו דאי בעי' אמרה מוכח עך הני
 חתימתי כו' ובפ"ג שבוטח דיינים כתב הרא"ש גבי המלוה
 לחבירו בעדים אן ררי' לפורעו בעדים ואם אמר לו
 אל חפרעתי אלא בעדים כו' וכו' כיון דיכול לומר
 פרעתי בפני פ' ופ' כו' עד כי יאמרו העולם הרובה
 לשקר ירחיק עדין דאם כן בב"ד נמי ליכא למימר יהא
 נאמן לומר חמיה או כחבתי ללוה במינו דפרעתי משום
 דאן זה מינו טוב דיותר זה לומר חמיה או כחבתי
 ללוה כו' משם שיאמר פרעתי מפני שיאמרו משקר הוא
 דאי לא כן שטרע בידי מלוה מצי בעי דס"ל שאינו רגיל
 לפירע עד שיחזור לו שטר כדכתיבו החו' בשם ר"י וה"ל
 הא דכתיב הטור בפי' ס"ט שאם הו' המלוה כתיבת
 ידו של ליה כו' ועענ הלוה אמת שהיא חתימתי אבל
 מעול' לא חתימתי על הודאת הלוואה אלא שכחתי וחתימתי
 שמי בסוף מגילה ואפשר שמלאה זה וכתיב עליה או
 שטען חמיה הייתה הודאה זו ביני ובינו אבל לא לויחתי
 הלוואה זו מעולם הואיל ולא כפר בחתימתו נאמן בהיסח

והר"ה ור"י והרמ"ה כולו כביר' להו דכחב ידו שהחזק
 בב"ד אינו נאמן לומר פרעתי וכיון שק אין כאלו מינו
 ופשיטא דאינו נאמן לטעון אמנה או מלא שמי החוס
 בסוף המנילה והנלוים ורש"י והר"ף והרמב"ם והר"ם
 והר"ן והמרדכי אע"פ דל"ל דנאמן לומר פרעתי מ"מ
 כולו ס"ל דאינו נאמן לו' אמנה ולא מלא שמי החוס
 בסוף המנילה כדלשכחי' בדיברי הר"ם והר"ן והמרדכי
 וכמ"ש הרמב"ם ורש"י בהדיא דאינו נאמן לומר שלא
 להשביע הודיחי אע"פ שחדש עשוי שלא להשביע כ"ס
 בטענה אחרת שאין חדש עשוי לעשות ואין לדקדק
 מהא דכחב הרמב"ם בפ"ו מהלכות טוען וק' אם הו"י
 עליו כתב ידו שהוא חייב לו ואמר לא היו דברים
 מעול' כו' דמשמע הא אם היה טוען' אמת שהוא כתב
 ידו אבל אמנה היחה הודלחי אע"פ שהחזק בב"ד
 וגם יוצא מחמת המלוה אינו משלם דליכא למימר ה"ה
 מי אם טוען' אמת שהוא כתב ידו אבל אמנה היו
 דברי וכו'לא בה אינו משלם והא דנקט אומרו לא היו
 דברים מעולם משום החזק כפרן הוא דקאמר לה דאי
 לא טעין מחללה לא היו דברים מעולם נהי דחייב
 לשלם מ"מ נאמן אח"כ לומר פרעתי אע"פ שלא יביא
 עדים שפרעו בפניהם מה שאין ק' כשהחזק כפרן
 ומכיון שלא נמצא שום פוסק שיאמר כדברי הטור היאך
 ניחא דברי כל הפוסקים והפוסק דבריו לבד מהם שהם
 מעוהקים מבעל החרמות ז"ל והיכל לטעין ואמר
 בודלחי דא חתימת ידי אבל מעולם לא חתמתי על הודלח
 הלואה זו אלא כחבתי שמי בסוף המנילה ואפשר
 שמלאה זה וכחב עליה הודלח זו בהא ודאי הכי
 מסבירא דאי אחי' בפק' על ההלואה ובודלחי על
 החתימה ה"ל החתימה ואינו יודע אה לויחי ספק ואין
 ספק מוצא מידי ודאי אבל אם טען בריח לי שלא
 לויחי' אלא שהחמתי בסוף מנילה זו והחתימה ביד בעל
 דיני והוא כתב מה שרצה עליו או שטען אמנה היחה
 בינו לבין הודלח זו בכל אלו וכיוצא בהו הואיל ולא
 שקר ולא כפר בכתיבת ידו החתום מנו' דיכול למימר
 פרעתי כי אמר הכי והכי הוה מעשה מיפטר ובשבעת
 היסת ויש חולקין ומביאין ראיה מהכיה דכתובות
 דאמרין ודוקא הספא אבל אמנילחא לא כו' דאלמא
 אע"פ דטעין ואמר החמתי שמי בסוף מנילה זו ובא
 זה וכחב על החתימה אינו נאמן בשבעתו בעלי' סברא
 ראשונה משיבים שלא נאמרו דברי אבוי שהשם לאיניש
 דלא מעלי' אלא לחוש אולי ישכח הוא עיין החתימה
 ויאמר לא לויחי' מעול' שכן הוא האמת והחתימה אחר

המנילה כו' הא דכחב הוא עלמו בסיון ע"ט אחר
 לו מנה לי בידך ואמר לו לא היו דברים מעולם כו'
 וק' מי אם הו"י עליו כתב ידו שלוח ממון החזק
 כפרן אמה החזק כפרן והלא יש לו לטעון אמת שהיא
 החתימה כו' אפשר שמלא זה שמי החוס בסוף מנילה
 כו' ועוד שאם היה נאמן לטעון על כתב ידו שהחזק
 בב"ד אמנה הוא במינו דפרעתי היה ראו' שהיה נאמן
 לטעון טענה זו אף במלוה על פה אף שהוא בעדים
 במינו דפרעתי ואין העינין ק' שהרי הוא לא כתב
 במלוה על פה אם טען אמנה היו דברי וכו'לא בזה
 כלום לא הוא ולא שום אחר מן הפוסקים אדרבא כתב
 בסיון ס"ט אחר לו מנה לי בידך אחר לו הן אבל אם
 אחר לו מעולם לא היה לך בידי החזק כפרן כו' ואם
 היה סובר שיכול לטעון אחר העדים אמנה היו דברי
 ביני לבין דהא נאמן במינו דפרעתי א"כ כשאמר לו
 לא היו דברים מעולם אמה החזק כפרן הא יכול לטעון
 אמנה היו דברי שריתי ללוות ממנו ופחדתי שמא לא
 ימצא עדים מוכינים באומה שעה והאמתי בו והודיחי
 שלויתי ממנו אבל עדיין לא לויחי' כלום או האמתי בו
 והודיחי שאני חייב לו כדי שלא להשביע את עצמי :

ועוד שכחב בסיון ל"ב ראובן שחבט משמעון מנה
 והודה לו בפני עדים אינם יכולים להעיד כו' משמע
 שהוא סובר שאם אמר הלוה הוה עלי עדים שאני חייב
 לו מנה אי אמר המלוה אמת עדי כו' או העדים יכולים
 להעיד מפני שאינו יכול לטעון משעה ולא שלא להשביע
 והרמב"ם בפ"ו מהלכות טוען כתב שהמודה בפני עדים
 שיש לפ' אלו מנה ואמר להן בדרך הודייה כו' :

והשחא אם בטענה זו דחדש עשוי שלא להשביע
 ואע"פ דליכא לא טעין אהן טענין אפ"ה אם הודה
 הלוה ואמר הוה עלי עדים והיה המלוה שם אינו נאמן
 לטעון שלא להשביע במינו דפרעתי טענה אמנה וכו'לא
 בה שאין חדש עשוי לעשות ואי אינו לא טעין לא
 טענין ליה מיבעייא והכי נמי משמע ממה שכחב רש"י
 במחני' דפרק זה בורר איכיל בודקין את העדים כו'
 אם אמר הוא אמר לו שחייב לו כו' לא אמר כלום
 ופרש"י לא אמר כלום לעביד איניש דאמר פ' נושה בי
 כו' משמע דכי אמרין בפניו הודה שהוא חייב לו שוב
 אינו יכול לטעון דשלא להשביע הודה כו' א"כ מאחר
 שדברי הטו' תמוה' ומוקף' ידידה אדיד' וגם אין שום
 פוסק סובר שהוא נאמן לבטל כתיבת ידו שהחזק
 בב"ד לא בטענה אמנה ולא בטענה אפשר שמלא שמי
 החוס בחוך המנילה כו' שהרי רש"ם והרשב"א והראב"ד

ועוד אפילו אם היה טוען הוא עלמו כיון שמטענתו הראשונה לאמנה היו דבריו משמע שהוא עלמו מסר אותו כתב ידו לחבירו כדי ללוות בו אע"פ שעדיין לא לוח או כדי שלא להשביע את עלמו ומטענתו השנייה שטוען שכתוב בו לפני החתומים ואין עדים החתומים בו משמע שר"ל שנמלך בו ובטלו והשליכו ומלאו הלה והן שחי טענות שסותרות זו את זו אין בטענתו השנייה כלום כדליתא בפ' חזקה ואין להשיב שלא ידע פירוש מלת אמנה והשגב שפירושו שלא לוח ממנו כלום אבל כתב כדי ללוות בו נמלך ובטלו דלאו כל כמיניה לומר שהיה טועה כפי דבריו הראשונים כדי לקיים טענתו השנייה דפירוש טוען חזר וטוען שיכול לחזו ולטעון דברים אחרים לפרש דבריו הראשונים אע"פ שמכחישים קצת כדפירש רש"ס ולא שיאמר שדבריו הראשונים היו בטעות שטעה ואמר לשון כך במקום לשון כך דלאו כל כמיניה להאמינו בזה כדי לקיים טענתו גאס הלעזר

י"ב פ"ד

סימן קל"ב

יא אמת הדבר שעמדו לפני לרין האנשים החשובים ה"ה כה"ר יאודה רפאל י"ו וכה"ר יאודה אליה אלקלעי י"ו וחב"ד ה"ר יאודה ה"ה מה"ר אליה האמר על אודות אשר שם בידו סך מעות ועשאו שליח להחזיק בהם בסחורה בעדו והתנה עמו שיקח מן הריזה הרביעי בשכר טרחו עוד שם בידו מעות אחרים להסתחר בהם בשותפות והריזה וההפסד לאמלע:

עוד היה בידו שטר חוב ואמר לגבותו בעדו והתנה עמו לכשיגבה ימסור החוב ההוא ביד ה"ר יאודה ה"ה או ביד ב"כ וגמלא ביד ה"ר יאודה ה"ה שטר על הענין הזה החוס בעד אחד והעד ההוא העיד בפני ה"ר אליה האמר היות הדבר הזה אמת אמנם על שאר החביעות ה"ה יש ביד ה"ר יאודה ה"ה חתימת יד ה"ר אליה ה"ה וחתימת יד ה"ר אחר עמו וה"ר אליה ה"ה הודה בפני על כתב ידו וגם בחביעות ההם היותם אמת:

אמנם טען כי גב לו בעל הפונדק אשר יחאכסן בו בשבט למצרים הכל הן נכסיו הן נכסי אחרים ואין כל מאומה בידו ועם היות שהשתדל והציל לא הציל אלא דבר מועט וגם כי הפסיד בעד ההללה לאדון הפאש"ה יר"ה סך רב למען יציל לו מה שנגב אליו ועכ"ל הוא מעלמו מראשו ומדעתו הודה ונתחייב בפני לפרוע לה"ר יאודה ה"ה כל מה שחייב לו מהקדן ע"י יפרע לו בריוח שמה ויניחאנוס אך הפרעון יהיה

שלא בא על ההודאה ה"ל מילי דכדי ולא דכיר ליהו וכל האומר לא לוחי כאומר לא פרעתי דמי אבל אם חזר העיקר ויטעון הכי והכי הוה עובדא אין הכי נמי דמשתבע ומיפטר לאמרינן מנו וכסברא קמייתא מסתברא והכי עבדינן עכ"ל והם דברים תמוהים מאד מפני שהקושיא שהקשו בעלי הסברא השנייה לבעלי סברא הראשונה לא חירגו בה ולא מידי שמה שהשיבו בזה שלא נאמרו דברי רבבי אלא לשמא ישכח חתימתו ויאמר לא לוחי מעולם כפי האמת ושוב לא יוכל לומר פרעתי אינו מחזור דמ"מ יכול לומר אמנה הייתה הודאתי זאת או שמא מלא חתימתי שבסוף מגילה זו כו' דאין טענות אלו סותרות טענתו הראשונה דלא לוחי ממנו מעולם שהרי עדיין מחזיק בה אלא שמפרש דבריו ואפילו אם תמלא לומר שלא נאמרו דברי רבבי אלא לשמא ישכח חתימתי ויאמר לא היו דברים מעולם שאז לא יוכל לטעון אמנה הייתה הודאה זו ביני לבינו מפני שפירוש לא היו ד"מ הוא שלא היה לו עמו שום עסק משא ומתן מעולם לא בפועל ולא בכתב ולא בדיבור כדמשמע מהיהא דפרק שבעה דידיינן כדלעיל מ"מ מצי למיטען שכתתי וחתמתי שמי בסוף המגילה כו' שאין טענה זו סותרת טענתו הראשונה ואם כן הדרא קושיא לדוכתיה דאמגילתא אמצי לא הא לא מצי למיגביה ביה דמצי טעין פרעתי ואפילו אם תמלא לומר דלא ידע האי דאידיך אשכח לחתימת ידיה וכחב עליויה הודאה וטען האמת שלא לוח ממנו מעולם דחו לא מצי למימר פרעתי מ"מ מצי למיטען אמנה הייתה הודאתי ביני לבינו ומעול' לא לוחי ממון כלום ואפילו אם תמלא לומר דטען ואמר לא היו דברים מעולם דחו לא מצי למטען אמנה היו דברי כדלעיל מ"מ מצי למטען שכתתי וחתמתי שמי בסוף המגילה כו' ואם כן ע"כ לומר דלא מצי למטען על כתב ידו היולא מתחת יד המלוה שהחזיק בב"ד שהוא כתב ידו לה טענה אמנה ולא טענה שכתתי וחתמתי בסוף המגילה כו' ואי משום דכתוב בההוא כתב ידו מוד' אני יהודה לפני החתומים ואין עדים החתומים בו וגר' שנמלך בו ובטלו ומלא אותו הלה מושלך בארך ולקחו הא נמי ליתא דאע"ג דק"ל דטוען ואחר וטוען ה"מ היכא דקא טעין איהו גופיה אבל ב"ד דלאו איהו טעין אלא אחרים טענו בשבילו לית לן בה דהא אפילו אם היה טוען אותו הוא עלמו אחר שאמרו לו שאין בטענתו הראשול' כלום אם לא היה טוען אותה אלא לאחר שיגא הראשול' כלום אם לא היה ליה דלילמא טענתא אגמרוה כדליתא בפרק חזקה

משם עוד יש להוכיח על זה ממה ששינוי במליצה פרק האומנין והביאו הרב בעל עור חסן המשפט ז"ל בסיומן ש"ו כי כל האומנין שנותנים להם לתקן בהבלות הם כשומרי שטר להחייב בגניבה ואבידה וזהו שטרן שמשחקין במה שנותנים להם לתקן וכן כתב ג"כ הרמב"ם ז"ל בפ"י מהלכות שכירות וכן יש להוכיח ממה שכתב הרמ"ם בפסקיו בפרק איזהו נשך שכתב שם בשם מהר"ם ז"ל שאלוה אדם לחבירו מנה על מנת שיחטבם בו לריוח המלוה עד שיהיה שני מניס ויהיה באחריות המלוה עד אותו הזמן וכשהיה שני מניס יהיו שני המניס מלוה ומשם ואילך יהיה כל הריוח ללוה ובלבד שיתן לו שטר עמלי עד שיהיו שני מניס שלא יהיה רבית מוקדמת וכן כתב הרב בנו בעור יורה דעה בסיומן קס"ח:

הרי לך מבואר ג"כ שאפילו חשש רבית אין בדבר וכ"כ במרדכי שם והוכיח הענין מפרש"א דרב חמא וכן כתוב בהגהות מיימוניות בפ"ט מהלכות מלוה ולוה עוד יש להוכיח הענין ממה שכתב המרדכי בחטובה בפרק האומנין וז"ל הסיב רבינו מאיר ז"ל על ראוזון שמסר טבעת לסרסור למכור והפסיד האבן מן הטבעת נראה דהסרסור שומר שטר הוי ואפילו בשעת הלכה אע"ג דאכתי לא מכר החפץ ושמה לא ימכרו ולא יטול שטר כלום אפ"ה הוי שומר שטר כדלמריה הכא כל האומנין שומרי שטר הם ומסקינן טעמא בההיא הנאה דחפסי ליה לאגריה הוי עליה שומר שטר ולא קא מפליג בין החטול במלכתו ללא החטול בו עד וכיון דהוי שומר שטר חייב בכל מיני אבידה כדלמריה בכוף פרק הפועלים עד כמה שומר שטר חייב עד כדי הייתי ביום אכלתי חרב וקרח בלילה ואע"ג דרבה פליג לא קי"ל כוחיה אלא כדב"י וכן פירש האלפסי ז"ל וקי"ל אפילו בני פורתא בעידנה דגזו אישי או גייס חייב עכ"ל:

ובענין המעות שנתן ה"ר יאודה לה"ר אליה להסתחר בהם בשותפות לריוח ולהפסד נראה לע"ד שיש להסתפי' שמה חצי הריוח שנתן לו בשכר טורחו אינו על שטר טורח עסק השותפות אלא על החלק אשר מחטבם שמעון בשליחות ראוזון ויש בדבר לד איסור או שמה הוא בשכר טורחו וגם בעסק השותפות ושרי כדלתיא בפ' איזהו נשך האי עסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון בו וז"ל מלא שטורח בחלק הפקדון בשביל חלק המלוה ולכן לריך ליתן לו שטר טורחו כפועל בעל שאין לו שום מלאכה שראוין כמה היה רואה ליקח להחטב' צוה העסק וכמ"ש הרמ"ם בפסקיו שם דלא כפרש"י דאפילו אם היה לו מלאכה שנותנים עליה שטר טוב

השליש במעות בעין והשליש בעני' אלמוגים והשליש האחר במלגפת וצוה גורתי אומר כי כן יעשה אחרי אשר נחתיב בפניו על הדבר הזה אמנם בענין הסחורה תהיה שותפה על פי שלשה שמאים בקיאים בשומא שיטומי אותה לו שלשתן יחד בשווייה ביראת שמים כאשר יורום מן השמים:

ובברירה השמאים הם גורתי אומר שה"ר אליה ה"א יברר אחד מהם וה"ר יאודה ה"א יברר ה' מהם ושני השמאים אשר נחברו יבררו עוד השמאי השלישי ויקבלו עליהם כה"ר יאודה וכה"ר אליה ה"א בקיין במקום שבוטה שיקיימו כל מה שיצו עליהם בשומא ההיא ואמנם על הריוח השאר יעמדו אח"כ לדון והנה ה"ר יאודה ה"א טען בפני שלא יקבל הסחורה עד שיטבע לו ה"ר אליה האכר שאין לו מעות לפרוע כפי מה שנתחייבונו כפי שורת הדין גם כי ראה לגלגל עליו בטובע ה"א טענית אחרות עם שבוטת השותפין ואז ה"ר אליה האכר הירב בדבר ולא ראה לישבע אע"פ שיחייבונו מרח הדין צוה גם כי היה טען שאינו שומר שטר בדבר להחייב בגניבה ואבדה כי אינו אלא שותף לבד ואפילו אם חמא לומר שהוא שומר שטר כדברי בעל דינו הנה הוא טען שיביה עדים שהיתה הגנבה ההיא באונס ופטור עליה ובכלל דבריו הודה בפני שנגנבו לו הנכסים הםם בלילה בפונדק ולא היה ישן שם גם טען שהמעות היו עמוגים בקרקע והגנב הוציאם ואני גורתי אומר שאם יקיים ה"ר אליה ה"א דבורו ויפרע כאמור ועל שארית הריוח אם יהיה יעמוד לדון עליו ובהחייבו ימחין לו זמן מה מבלי שיצטרך לעשות שבוטה הנה מה טוב ומה נעים ואם אין הנה הוא מחוייב שבוט' אם שבוטת השותפין או על השטר החתום בעד אחד ובהשבעו יגלגל עליו החובע בשבוטתו כל מה שיראה:

ילע"ד הדבר מבואר כי ה"ר אליה ה"א הוא שומר שטר על כל מה שמסר לו ה"ר יאודה הזכר להסתחר בעדו מאחר שהתנה עמו ביטול בשכר טורחו רביע מהריוח וכמו שכתב מוהרי"ק ז"ל בפרש קל"ה על ענין כיוצא בזה והוא שראוין מסר ביד שמעון ספר אחד למכור והתנה עמו שאם ימכור הספר ההוא ביותר משלושים וארבעה דינרים שיהיה המותר של שמעון והמוכסים לקחו הספר ההוא והירב האכר בשאל על זה האם יחייב בדיונו על הספר ההוא אם לאו: והוא ז"ל השיב כי שמעון יעשה על הספר ההוא שומר שטר וחייב והוכיח במישור דבריו כהשר חראה

באונסין ואונסין אחר השבועה יחשב החוב ההוא מכלל עסק השוחפות ויהיה פטור עליו מן האונסין:

ומה שטען שמעון כי ממון העסק ההוא לריוח ולהפסד הוא ציניסם בשוחפות ואינו שומר שטר עליו לא מפיו אלא חיים כי לא קן מדה הדין שהרי שינו במס' בתרא פרק חזקה הבאים השוחפים שומרי שטר הם שאם נגנב או נאבד מהשוחפות ברשות אחד מהם חייב באחריותו גד"ל בזמן שכל אחד ואחד מן השוחפין מחעסק בשוחפו זמן ידוע ונגנב לו בזמן שמעסק בו כו' וכמ"ס הר"ב חסן המשפט בסימן קע"ה וכו"ש בנושא דילן שהוא לבדו המחעסק בשוחפו וחייב משום שומר שטר וכמו ההגה שהובאה בפסקי הרא"ש בפרק המקבל ח"ל פירש רבינו חננאל ז"ל דמקבל עסקא שומר שטר הוא אפילו אפלטא דפקדון דהא שקיל אגר טרמיה וכן פסק הרב ברוך מרעגענסבורג ז"ל וראייתו נחוצה בספר אור זרוע עכ"ל ההגה וכן נחב המרדכי בפרק המקבל ח"ל האי עסקא פלטא מלוה ופלגא פקדון ואפלטא מלוה חייב באונסין ואפלטא דפקדון הוא עלה כשומ' שטר ומחייב עלה בגניבה ואבדה הואיל ונהנה מהנה להיות כשומר שטר גדאמריין בפרק המפקיד וכן קבלתי וכן נחב זקני ראב"ן ז"ל עכ"ל:

ועל מה שטען הר"י אליה הב' שהיה דבר הגניבה ההוא עליו באונסין לאו כל כמיניה הוא כי מאחר שנטל שטר על שמירתו ריך לשמור שמירה מעול' גדאית' בפרק הפועלים וחייב בגניבה ואבדה וכן נחב מהר"ק בחשבוניות בשרש ק"ד ובפי' נחב קן הרב בעל חסן המשפט בסימן ש"ג שאפי' שטר נראוי ונגנב חייב ואפי' נתן הכופים חחה הקרקע בעומק מזה אמה שאי איפשר לגונבם משם אלא ע"י מחילוח אונס בעידנא דניימי אינשי ונגנב או קפץ עליו חולי ולא יכול לשומרם וכל כיוצא בזה חייב והוכיח דבריו מן הירושלמי בפ' המפקיד דקחתי החס שומר חס כיון ששומר כל לרבו פטור אבל שומר שטר אפילו הקיפוהו חומה של ברזל או חומרים אילו היה שם היה יכול להציל לפיכך לעולם חייב בגניבה ואבדה אלא ח"כ היה שם ולא היה יכול להציל וכן נחב בשאלחות עכ"ל עוד נחב שם הר"ב ח"ה"מ שאינו פטור אלא מן האונסין ואיזה אונס בא עליו ליסטים מזויין הרי הוא אונס גדאיתא בפ"י הפועלים במשנה ובגמ' עוד נחב שם הרב הב' שאם נכנס הרועה לעיר בצעה שאין דרך הרועים להכנס והניח העדה וצאו זאבים ודרסו הרועה חייב אפילו לא היה יכול להציל אילו היה שם דהוי תמלחו בפשיעה

ומחבטל ממנה אין אומרים כמה היה רונה ליקח ולהחבטל תמלאתכו ולהחעסק בזה העסק שלא היה רונה ליקח אלא הרבה אלא אומדן נאדם בטל וכמ"ס הרב בעל טור יורה דעה בסי' קע"א ואם היה לו עסק אחר כל שהוא להחעסק בו עם מעותיו של זה אינו ריך להעלות לו שטר של כל יום ויום והיינו דומייל דנושא דילן כי ה"ר אליה החבר ג"כ מחעסק בסחורה עלמו כאשר הוא מחעסק בסחורה ה"ר יאודה שוחפו דאפילו העלה לו דינר בשטר טורחו בכל ימי השוחפות היו וכמ"ס הרמב"ם בפ"ו מהלכות שלוחין ושוחפין וכ"כ ג"כ שם שאם אמר לו כל הריוח יהיה לך שלישי או עשיריתו בשטרך הואיל ויש לו עסק אחר הרי זה מותר ואם הפסידו יפסיד מחלה או שיטול המחעסק שני שלישי הריוח ויטול בעל המעות שלישי הריוח ואם פחתו כו' כאשר תראה שם באריכות:

ולכן לע"ד נלחא ידי שמים ולהסתלק מן הספק טוב שיחראו ונעשה פשרה ציניסם על זה בענין הריוח ואם לא יחראו בפשיה ישבע השבע שלא היה החנאי בשטר טורחו רק על עסק השליחור לא על עסק השוחפות שהרי נחב הרמב"ם בפ"ו מהלכות שאלה ופקדון טען הגפקד חנאי היה ציינו שלא אצטרך לשומרו כד' השומרי' והמפקיד אומר שלא היה שם חנאי ח"פי שהפקיד אלוו בעדי' נאחן לומר חנאי היה ציינו מחוך שיטול לומר שמרתי כדרך השומרים ונאכסו לפיכך ישבע שלא שלא בו יד ושאינו ברשותו ושהיה זה החנאי ציניסם וכן נחב הר"ב טור חסן המשפט בסי' רנ"ו אבל הראב"ד השיג על זה וכחב כיון שהעדים לא שמעו החנאי איך יהיה נאחן לומר חנאי היה ציינו וכוון שהפקיד סחם ציניסם הרי זה נעשה שומר גמור והוא מודה שפסע ומה לו לשקר במקום עדים לא אמריק:

והנה הרמב"ם נחב ג"כ בפ"ו מהלכות שלוחין ושוחפין שוחפין שטען אחד מהם כך היה החנאי ציינו וחבירו אומר לא היה כך כו' אם יראה ישבעו שבע' חסח בפרט על הטענה שהוא חובצו ואם יראה יגלגל עליו על כל הדברים בשבועת בשוחפין וכן נחב בעל טור חסן המשפט בסימן ל"ג:

ועל דבר השטר הנחב על ה"ר אליה החבר ונחבם בעד אחד לבד ישבע ה"ר אליה החבר שבועת החורה שאינו כדברי העד ההוא ויכלול עם שבועתו זאה שבועת השוחפין שחייב וגם כל מה שיגלגל עליו בעל דיוו וצוה יפטר מדין הפקדון ולא יחשב כשולח יד בו אשר מאז נעשה עליו גולן ומחייב עליו אפילו

עוד כחצ הרמב"ם ז"ל במקום המכר וכן הדין ככל טענה שיטעון השוחף וכיוצא בו הא קמן דבר מוסכם לכל הדעות כי הטוען כנגד מה שהוא מפורסם לא אמר כלום וכנגד המפורסמות אין להביא ראיה להכחיש המוחש דהא חזק וכו' ידעי דסהדי שקרא קא מסהדי והרמב"ם ז"ל עוד הביא דין זה ברפ"ו מה' שכירות וקא' ראה יש על זה ממ"ש הרמב"ם בפ"ה מהלכות טוען ונטען ח"ל וכלי שהכסדו מרובה משכרו וביי אדם מקפידין עליו שלא ישאלוהו הרי הוא בחזקת שאינו עשוי להשאל ולהשכי' כגון סכין של שחיטה לפיכך הפילו בזה בני אדם והעידו שהשאלין או השכירן זה אין מבטלים בהן חזקתן אלא הרי הם ככל הכלים כו' והוכיח זה מדקתני במציעא בפרק המקבל דק"ו ובשבוטות בפרק כל השבעין ובמסכת בחרא פרק חזקה בבתיא רבא אפי' זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיחמי כו' ומ"ש הרב המגיד שם ולכן היים דבריו הרמב"ם שם ח"ל שהרי רבא הוליא זוגא שבוטעו בו הסרבל וספר אגדה כדברים עשויים להשאל ולהשכיר ולולי שחזרר לו בעד"י שהיו מדברים שעשויים להשאל לא הוליא מחמת יד יחומים הא שאר הוונות ושאר הספריים אינם בכלל דין זה אע"פ שהן ראויי להשאל ולהשכיר ודבר זה עיקר גדול בדין והוא דבר של טעם שראוי לסמוך עליו ולדון בו וברו' הוא למולאי דעת וראוי לדיין לשום אוחו לנגד עיניו ואל ילח עכ"ל ומ"ש בפרש"י בפרק כל השבעין והובא בהגהות מיימוניות שם בדברי הרמב"ם בפרק המכר מז"רף לכל זה והכל לחייב שמעון הואיל והוכר הגנב שהרי כחצ הרב בעל טור ח"ה בסי' ש"ה שאם נגנבה בליסטים מוויין והוכר הגנב לריף לפירוע לבעל הבית והוא יעמיד לנגד בדין ואפילו נשבע כבר ויפטר קודם והוכר הגנב כיון דנמלא הגנב לריף להעמידו בדין והוא יפרע לבעל הבית עכ"ל וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מהלכות שאלה ופקדון וכדאיחא בפרק הגזול קמא וכ"כ הרא"ש בפרקו שם :

עם היות כי יש לדחות ולומר כי נראה מתוך הגמרא שזה מדבר בגנב יהודי ודיין ישראל אשר לא יפסיד מלומה השומר בהל' הממון מידו מה שאין כן בגנב גוי וערכאחיהם אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר מ"מ הוא חייב מן הטעמים הקודמים וגם כי קי"ל ודבר ברור הוא שאילו היה לן השוחף אצל הנכסים בפונדק לא היה נכנס בעל הפונדק לנגזבו כי ירא לנפשו ודאי שמא ירגיש בו וחגלה רעהו בקהל :

וגדולה מוחת כחצ המרדכי בפרק האומנין דכין

וסופו בלומם ה"י בנזשא דיין לא שגא שהרי לא היה לו להייה הכספים בפונדק וללכת ליטן בלילה במקום אחר ואפי' לדברי הרמב"ם שכתב בפ"ג מה' שכירות רועה שהייה עדרו וצא לעיר זין בעת שדרך הרועים ליכנס וזין בעת שאין דרך הרועים ליכנס וצאו זאבים וערפו אריה ודרם אין אומרין אילו היה שם היה מליל אלא אומרין אם יכול להציל ע"י רועים ומקלות חייב ואם לאו פטור ואם אין הדבר ידוע חייב לשלם עכ"ל עכ"ל בנזשא דיין חזק וכו' ידעי שאילו היה יטן בפונדק אצל הנכסים בהריומו הול לבד על הגנב ההוא ובפרט בפונדק אשר שם רגילות שמחאכסמים שם רבים ומה גם עתה בדרך גדול במזרים לא היה נכנס הגנב ההוא בעל הפונדק עליו ודמי לההוא דאמר רבא בפ' הפועלים דכ"ג גברי דפרימוסקא הוו קיימי דאי רמי קלא הוו אחו ומללי ליהי' וכחצו שם רבוחיוו בעלי החום והשתחא אפילו לא הוכר הגנב הוא חייב כיון דפשע ולא נקט חלמודא הוכר הגנב אלא משום החלמידים שהיו סבורים דמשום דהוכר הגנב חייביה עכ"ל וכ"כ הרא"ש בפרקו שם ולכן ברור הדבר שיכול להציל אילו היה שם וחייב הואיל שלא שמר כדרך השומרים וכ"כ מוהר"י ז"ל בתשובותיו בס' ח"ה ד' ס' של"ג שכתב הוא בסוף החשובה ההיא מנה הוכחות וראיות נטוחות שחייב שמעון לשלם את הפקדון אשר הפקד אהו מפני שלא שמרו כדרך השומרים שהרי הייה את לוי לחפש במקום הפקדון ההוא' כו' ע"ש בתשובה ההיא וכ"כ ג"כ מוהר"י ק בתשובותיו בשרש קב"ה ע"ש וגדולה מוחת אי אומר דלאו כל כמייה לחימר שנגזבו בלומם בעיר ולא מהימן אפי' בשבועה ע"ז ומ"ש הרמב"ם בפ"ה מהלכות שלוחין ושוחפין והביא דבריו הר"ב טור ח"ה מ' בסיומן קפ"ו ח"ל אם האונס אירע במקום שאפשר להביא עדים או דבר שגלוי שהרי ימלא ראה לריף להביא ראיה ואם לאו אינו נאמן ומשלים וגר' דיליף לה ממאי דקאמר קרא ומח או נשבר או נשבה אין רואה שבועת ה' מהיה בין שיהיה כו' דייק מיייה הא יש רואה יביא עדים ויפטר ואם אין ישלם ואין מקום לשבועה ומוכה לה מהיה דשלהי פ' השוכר את האומנין דקאמר החם ההוא דיהיב זחיה לחצריה לחקיה ארבע מאה די דחמרא לסוף א"ל קניחם לך והחמיצו דאסקינ החם שזכו דבר שיש לו קול פלוגי החמיצו לו ארבע מאה די דחמרא ואינו נאמן אלא ברואה ומייה הא אילו היה ידוע שלא החמיצו אינו נאמן בכל ראיות שבעולם שהרי עיינו ההואות ואין לדיין אלא מה שעיינו רואות :

יודע אם אמלא המפ"לם שבור בעיניו או מהמעות האחרים אם אלתוך ללכת אחריהם למקום שהם והשיב שאעשה ככלום כמו שאני עשה במעוטי ונתרצה בזה בפני החכם הז':

גם בחוץ הזמן הזכר הלכנו אני והוא בצפת ולקחנו ג"כ בגדים אדומים כדי למוכרם פה ירושלים ובאתי לכאן ומכרתי קצת מהבגדים שלו והשאר נחתי לאשחזו ונמלא מה שנשאר בידי מן הבגדים שלו שמכרתי סך י"ד פרחי' ב' חתיכו' והם בכלל המעות ה"ל ועל אלו החגאים חתמתי בפנקס שלו ואם באולי ימלא שום חגאי אחר אללו מלבד אלו החגאי' הכל שקר גמור שאני על נפשי לא היה ציינו זולתי מה שכחוב לעיל בלבד:

ובריות כי בזמן ההוא שהגיע פרעון המעות שלי ושל ה"ר יאודה הזכר שהיו בידי המפ"לם שמעתי מאחרי הפרגוד שהמפ"לם שבור וכל המעו' שבדו מהסוחרי' יאבדו כמו שכן אירע בעמות שאבדו כל המעות של הסוחרי' שהיו בידי ולכן אני הוכרחתי לקחת כל מה שנתן לי והלכתי במהרה משם כדי שלא יארע לי כמו שאירע אח"כ לאחרים והסכמתי ללכת לויניציאה וכבר יש לי רשות מה"ר יאודה הזכר לעשות כל מה שארצה בענין המעות כמו שאעשה במעוטי ובגלתי מלאכסנדרייא פעעתי באוחו היהודי שהיו בידי המעות שלי ושל ה"ר יאודה הז' מהעורות גאמוס וקבלתי ממנו הכל והלכתי לויניציאה ועמדתי שם זמן מה כדרך הסוחרים וסוחרי' למגרים עם סחורתי וישבתי בפונדק אחד עם סחורתי כדרך הסוחרים ובלילה אחת בעוונותי שהיתי אני בעלמי בחא"רה של היהודים כמו שאר הסוחרים ובבקר כשילאתי מבית הכנסת בל אלי אחד מעבדיו של בעל הפונדק ואמר לי שאלך בפונדק שבעל הפונדק רוצה אותך וכשהלכתי לשם עם עבדיו אסרו אותי בבית אחת של בעל הפונדק ורצו להרוג אותי ולעקתי בקול מר וחיני ה' ששמע אותי יהודים ובאו לשם ולא הרגו אותי חליה ובה בעל הפונדק עם היהודים לח"ל אל שהיתה בו סחורתי ורצו הפתח והדלת שבור והארגו ג"כ שבור וג"כ הורה בעל הפונדק שכמעט הוא לקח הכל אמנם כשהלך אלל הפלש"ה הכחיש הכל עד שראה הפלש"ה הכחז שעשה לי הגנב באוחו היום שקרא לי לשם עם היהודים וגור הפלש"ה להכותו ולייסרו ביסורים גדולים ועכ"ל הוא היה מכחיש ועוה הפלש"ה ששימו אוחו בבית הסוהר עד שיפרע כל מה שהיה כחוב בכתב ההוא שעשה לי ובחודך אלו הימים כמו שלש חדשים באלו החרות שעברו עלי בכל יום ויום כמו שגלוי ומפורסם לכל העולם

דהו שומר שכן חייב בכל מיני אבירה כדאמרינן סוף פרק הפועלי' עד כמה שומר שכן חייב לשמור עד כדי הייתי ביום אכלתי חרב וקרה בלילה וחדד שנתי מעיני ואף על גב דרבא פליג לא קי"ל נווחיה אלא כבאבי וכן פירש האלפסי ז"ל וקי"ל אפילו גני פורחא בעידנא דגנו. אישתי או ניים חייב עכ"ל ועם היות שזה כולו נראה מבואר:

ולע"ד נראה שאין צריך להביא עליו ראיה כי פשוט הוא עכ"ל להפסיק דעת השואל הרוני מהיכן דנחוי ולרווחא דמילתא ראייתי להרחיב בראיות כאמור ע"כ ולהיות כל זה אמת ודנתי בו במקום הוועד לחכמים שמה ישבו כסאות למשפט יום ב' י"ט לחדש תמוז י"ל שנת ה'קרה לינירה פה ירושלים תוב"ב לכן חתמתי שמי פה נאם העמי' בעיר הדובר עד הלום

יבף בן אדוני אני אציהם בן זייאמ

סימן קמ

אלו הם שמלות של הנעלה כה"ר אליה אלקלעי ז"ל

ראשונה כשהייתי בצפת נתן לי ה"ר יאודה רפאל י"ז שטר חוב שיש לו על יהודי אחד שמו ה"ר אליה שטן בסך מ"ה פרחים ונתן לי הרשאה לבבוחם ממנו עוד השלים לי ה"ר יאודה הזכר על הסך הז' עד שבעים פרחים וויניציאה וכשבאתי לירושלים תוב"ב אמר לי ה"ר יאודה הזכר שאלו המעות אוליך אוחם למגרים ואחנס בריות ביד הנעלה כה"ר אברהם א' שאנג"י ז"ל וכן עשיתי עוד נתן לי ה"ר יאודה הזכר שמה קארציואס מבגד אדום להוליכם למגרים למוכרם שם ואני לא מלאתי אז מי שיקנה אוחם כי אש ע"י חילופין שלקחתי חילופיכה עורות גאמוס וכשבאתי לירושלים אמרתי לו שאם שהוא מרובה כמה שעשיתי באוחם הקארציואס שהחלפתי בעורות ונחתי העורות באנג"וה ואמר שהוא מרובה בדבר וכן קבל עליו שהאחריות מהם יהיה עליו והתינו שיהיה הריות מהם לחלואין ונתרצה בכל זה:

עוד שאל לי בענין הריוח מאוחם השבעים פרחי' שנחמים בריות ליד ה"ר אברהם הזכר ועשיתי עמו חשבון מן הריוח לפני החכם השלם כה"ר שלמה סיריליוו ז"ל ועלה להשבוח שמה פרחים ואלו המעות הע"ה פרחים שארו במגרים והמעות של העורות הז' הלכו לאנג"וה אחר כך כשרייתי ללכת מכאן זה עתה כמו שחי שים למגרי' שאלתי לה"ר יאודה הזכר איך אעשה מהמעות הז' ומהמעות של החוב כשיבא הזמן לפי שאני

כאן רבינו וע"ז סמכו כל העולם למחר בהעלאת דברים שאין שומתן ידועה:

ואם נחמס לו בחזרת פקדון פטור אפילו מגניבה ואבידה ומה שהיה הח"ל אל שהיו בו המעות והלך ללון בשכונת היהודים לא הוי"א פשיעה שק דרך רוב הסוחרים באים מכל קצוי העולם למזרים ואפילו תימא דהוי"א פשיע' הרי החנה עמו שיעשה במעותיו כמו שעשה בשלו וכל חנאו שבמתן חנאו קיים ומי שאומר שהיה לו להיח' חחת הקרקע כדין החלמוד לא סיימה קמיה כדין שנתן לו רשות ללכת לארץ מרחקים לאו לאזמינהו חחת הקרקע הפקידים אללו וחו שהרי נתן לו רשות לעשות בהם כשלו כפי מה שבא בשאלי ובר מן דין ומן דין כיון שהאידינא לא שכיחי גשוחאי אם שמר כדרך השומרים פטור ואין זה פשיעה לחייב עליה שומר חנם ולא אונס לפטור שומר שגר דאין חוס גניבה קרויה אלא דליהטיס מזוין וכ"כ רש"י וחוס' בפרק הגזול ע"ז אלא שהדבר ברור אללי שאין מפקיד ממון ביד חברו להוליכם לכל מקום שירצה ולעשות בהם כשלו מבלי הנאה ולכן בריא לי שנתנם לו בחזרת עסקא למחצית שגר דהוי פלגא מלוה ופלגא פקדון ונתן לו שכרו כאשר חקנו חז"ל אי נמי שאמר לו טול רביע הרווח או שלישו בשכרך אם יש לו עסק אחר אין צוה חשש רבית חו היא עסקא האמורה בחלמוד והדין בהם שאם נאבד העסקא או נגנבה כולה או מקלחה מפסיד בעל המעות החצי שהוא פקדון ונזבה מחציה שהוא מלוה חו דבר ברור וכחצו הרמב"ם בפ"ו מה' שלוחין ושוחפין ח"ל והיאך יעשו אם רוצה שיהיה השכר או ההפסד לאמנע בשוה יתן למחעסק שכרו שבכל יום ויום כפועל בטל של אותה מלאכה שבטל ממנה ואם היה לו עסק אחר כו' אפילו העלה לו דינר בכל ימי השותפות דיו ואם פתחו או הותירו יהיה לאמנע בשוה ואלע"פי שכתב הראב"ד ולמה לא יהיה לו כשומר שגר על הפקדון והלא נטל ממנו שגר כפועל בטל עכ"ל:

הרי העלה בעל מגדל עזו והאי ח' מן המתחילים נחבו ואפילו תימא שהוא חולק אין לנו אלא דברי הרמב"ם שכן נהגו בכל המלכות ואפילו שיבוי החולקי עליו רבים כבר קבלוהו עליהם וכל שכן דלא מפיק ממנוא שלא מדעתו וחו מצי למימר קים לי כפלוני:

ואני בענייני אומר שאין השגתו השגה דהיי שנתן לו שכרו להחעסק בחלק הפקדון לסלקו מדין רבית ולא נתן לו שכרו לשמור העסקא לה"ד למפקיד ביד חברו חפך ושכרו לעשות עמו במלאכתו האם נאמר שיהיה

ובחוק כך היה הגנב מראה עלמו שהוא הולך למות מלד היסורים ההם והיו העולם מרניים עלי שיהרנו אחתי וה' ברחמינו רחם עלי והצילני ונחלתי הגניב ההוא לקיים גזרת הפאש"ה ונתן לי חלק ממה ששלל אחתי ובעונותי כל מה שלקחתי ממנו הלך מהם החצי או יותר לפאש"ה ולשריו באופן שלקחו המעות שנתן לי והיכנסים שגשארו בידי ממה שלקחתי ממנו אינם שווים הרביע ממה שאבד ועוד בעונותי יותר מאלו היכנסים שלחתי אותם עם יהודי א' ושמו שמואל אלחדב לטור"קייא מלד שהיו היכנסים ההם חסרים ורעים ועל זה הוכרחתו לשולחם לשם והיהודי שהיה מוליך אותם נפטר באסכדרייא והיכנסים הם בסכנה עד שיעור ה' שיבואו לידי משם וקלח מהם הבאחי לכאן יורנו מורה דק תשובתו הרמת' על הענין הח' ושכרו כפול ומכופל מן השמ"י:

חשובה לא נחברר אם המעות שנתן לו הר' יאודה רפאל הנזכר אם היו בחזרת מלוה או בחזרת פקדון או בחזרת עסקא אבל בחזרת שותפות לא שייך הכא כיון שה"ר יאודה לא היה מחעסק גם הוא בסחורה הילך ליכא למימר ב"ד השוחפין שומרי שכר זה לזה הם חדע דהא מקשינן בגמרא והלא עמו במלאכתו הוא ופטור אפילו מפשיעה ואמאי הוו שומרי שכר ומחריטין כגון דא"ל שמור לי היום ואני אשמור לך למחר משמע בהדייא דלא הוו שוחפין אלא היכא שזכ שזכ לזה וזה שזכ לזה דהוי עמו במלאכתו אבל הנותן לחבירו מעות והוא אינו מחעסק בהם כנ"ד הקראת עסקא ולא שותפות:

ודע דכיון שלא נחברר בשאלה נריך איני לבאר כל החלוקות ולפסוק הדין בהם אם היה בחזרת מלוה מלוה להוצאה יתנה והרי הוא חייב באחריות ואפי' באונסין גדולים חייב אלא שרוק הוא בעיני שילוב אדם מעותיו ויחמי' לו שיעשה בהם כמו שהוא עושה במעותיו ואפי' להוליכ' מעבר לים וחו לא שייך בהם כמו שעושה במעותיו כיון שהם מלוה אללו יעשה מה שירצה ומה הטעם בעמנו לא שייך לומר שמכר לו סחורה בהעלאת הטעם עליו במלוה המעות דפשיעא דיכול לעשות בהם מה שירצה ומ"מ כיון שהם מלוה אללו אפילו שגאבד הכל חייב לשלם כמו שכתבתי אלא שלענין התשלומין אם היה הדבר ששומחו ידועה אינו חייב לשלם אלא מה שהיה שזכ בשעה שנתנה לו וכ"כ הרמב"ם בחשובה ואם היה הדבר שאין שומחו ידועה חייב לשלם כפי מה שנחפשו אפילו שלא היה שזכ כך בשעה שמכרה לו ואין

ולהוציאו מידו ע"כ משמע דבה"ג פליגי אב"י ורבא אב"ל
 אדליכא לאיסתלומי מיניה כגון שאינו יכול לנפול לא מיירז
 בהכי אלא חזר הדין דשומר שכר פטור מן האונסין ושומר
 חנם פטור מן הגניבה ולא חיירו הכא אלא מי עשה
 דין עם הגנב וק"ל כרבא דאמר אחד זה ואחד זה
 עושה עמו דין וכחב עלג' ישלם דמעה עליו לחזר אחר
 האבדיה ע"כ משמע בהדייא דלא חיירי אלא לענין לחזר
 אחר האבדי' ועל התשלומין שנחב רש"י הקשו עליו שאר
 המפרשי' שדאי אינו בדין שיחייבוו הס' לשלם האונסין
 אע"פי שהוכר הגנב אלא כך פירשו שהם חייבים לערוח
 ולדון עם הגנב משום דלעמים הגנב אלס וקשה ואין
 הבעלים רועים לערוח לדון עמו וק' כחב בעל מגיד
 משנה ואמר שזה דעת הרמב"ם ז"ל ולא היה ראוי
 להטריח הקולמוס בדברים פשוטי' אלא שהכרח לא
 יטובה ולא יגונה הילכך ישבע הנפקד אך היה הנגאי
 בעסקא וכולל בשבועתו כמה הפסיד ומפסיד בעל
 המעות כפי המגיע למעות העסקא אשר נתן לו הגרלה
 לעניות דעתי נחבתי:

י"ח ק"י

ד"ה ק' א"י זמ"ה

סימן קמ"א

יב שאלה ראובן שאמר לשמעון שיקח לו מגוי אחד
 סך מעות לריוח עליו לפרוע חוב אחד שלו ולקח שמעון
 מן הגוי ואחר כך הוכרח לפרוע לגוי מכיסו ונתחטטנו
 נכסי ראובן ובה שמעון וחפס מכסו ראובן שיעור מה
 שחייב לו ראובן שפרע בעדו לגוי ושיעור מה שהיה חייב
 לגוי ובעלי חובות של ראובן חובעין משמעון מה שחפס
 בשביל חוב לוי מפני שהוא חובה להם שאינם מוצאי'
 נכסים לראובן ליפרע ממנו יורטו מוריתו הדין ושכמ"ה:

חשובה דין זה פשוט מההוא להמנביה מציאה
 לחבירו קנה חבירו דמינו דחי לנפשי' זכי לחבריה ח"ל
 הטור בחשן המשפט סי' ק"ה ואם ראובן חייב גם כן
 ליאודה מהכי מה שחפס לזרדך שמעון אף על פי שלא
 חפס לזרדך עצמו מינו דאי בעי זכי לנפשיה זכי נמי
 לחבריה ע"כ:

ופירש שם הרב מורינו נר"ו דה"ק ל"מ אם חפס
 צבת אחת כשיעור מה שחייב לו וכשיעור מה שחייב
 לחבירו דמינו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה אלא אפי'
 חפס לחוב חבירו ולא לחובו דהשתא אין לו חפיסה יד
 בנכסים הללו שחפס אפי"ה קנה דמינו דאי בעי זכי
 לנפשיה זכי נמי לחבריה וא"כ החפיסה שחפס שמעון

שומר שכר גם על הפקדון הא' ודאי ליחא חדע דבשלת'
 אם השכר שנתן לו הוא מפני שמתעסק להצילו מדין
 רבית היינו דמפלגינן בין היבא דריות ליה עסק אחר
 להיבא דריות ליה עסק אחר ואם השכר הוא מפני שמירת
 העסקא לא הוה לן לפלוגי דמי איבא מי שיראה ליטול
 דינר לשמור הפקדון כל זמן השוחפיו ואפשר שיהיה
 לעשרה שנים או יותר וחו' דשכר טורחו אחר לא שכר
 שמירתו הילכך אינו רואה בעם להשגה זו במחילה
 מכבוד הרב:

ע"ד נחב הרב באותו פרק וכן אם אמר לו כל
 הריוח יהיה לך שלישי' או עשיריתו בשכרך הואיל ויש
 לו עסק אחר הרי זה מותר ואם הפסידו יפסידו מחלה
 ע"כ הרי שבשתי החלוקות נחב הרב שיפסיד בעל המעו'
 מחלה ומי שיראה לדמות עסקא זו לאותו מעשה שנחב
 מוהר"ק ז"ל דמי שמסר לשמעון ספר למוכרו והחנה
 עמו שכל מה שימכר הפקד' יותר מל"ד דינרים שיהיה
 המותר לשמעון וחיבו הרב הזכר משום שומר שכר לא
 דקדק יפה ויחלהף לו ברכור במתעסק דסרסור לית
 ליה בגוף הכלי אב"ל מתעסק אית ליה בגוף הממון בשכר
 ובהפסד וק"ל ההפרש דאי לא תימא הכי הא דתק'
 שטר חוב היולא על היתומים נשבע וגובה מחלה ואמאי
 גובה מחלה של פקדון הרי כבר קבל שכר טורחו ובכמה
 דוכחיה אמרינן דעסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון ולמאי
 נפקא מינה וליכא למימ' דנפקא מינה לענין אונסין
 דאם כן הכי הוה ליהו למימר פלגא מלוה ופלגא הוי
 עליה שומר אלא קושטא דמילתא דלעול' הוי פלגא פקדון
 ופטור המתעסק אלא א"כ פשע וכבר ביארנו למעלה
 שאין זו פשיעה לחייב עלי' שומר חנם:

ואם נעשית העסקא שלא כדון כגון שהיה לחמנית
 שכר וכן בהפסד ולא נתן לו שכרו לעולם דין עסקא יש
 לה דפלגא מלוה ופלגא פקדון ואם נאבד מפסיד בעל
 המעו' מחלה שלא תקדו שיתן לו שכרו אלא כדי להצילו
 מדין רבית והיבא שנאבד הקרן ואין ריוח אין כאן
 רבית ומפסיד מחלה ולא שייך בל"ד לומר לפי שהוכר
 הגנב יפרע לבעל המעות והוא יעשה דין עם הגנב
 שלא נאמר זה אלא לענין מי יעשה דין עם הגנב
 הבעלים או הנפקד אב"ל לענין התשלומין לא נשתנה
 הדין דאי ליכא לאיסתלומי מן הגנב חזר הדבר לדיו
 חוה מצבאר למי שעתד על לשון הגמרא פ' הגזל ע"ס
 דאחמר נגבה באונס' והוכר הגנב אמר אב"י אם שומר
 חנם הוא כו' ופרש"י ז"ל נגבה באונס' בליטעים מוזיין
 דשומר שכר פטור בו ואח"כ הוכר הגנב ויכול לנפול

פרט לאזוס וכמ"ס הר"ש בחשוכה בענין דומה לזה
 וכבר הפליג הדיבור הרב מהר"י קולון בדיון כיוצא בזה
 והעלה דפשיטא דמחילה בטעות היה ולא הו"א מחילה
 גם על דבר השבועה דבר פשוט דאין בה ממש מאחר
 שיעשיה בטעות עכ"ל:

הילבך בדיון זה הדבר ברור שאם מלא פינחס
 האכר ראייה מבוררת שאברהם הא' ירש מאביו סך
 ממון אחר וחובע' : גאס הגעיר י"ק קמ"ד

דין טוען ונטען

סימן קמג

יקרים ומעולים לשם ולתהלה פרנסי ק"ק רודי"ס
 יצו אחרי דרישה השלוש שאלתכם בחר אלי על חביעות
 ה"ר אליעזר בן ה"ר יוס טוב דאישטיליא ג"ע לה"ר
 לוי בן אלטציב ועס היוחי טרוד בלימוד הטיבה ה"י
 מלבד כמה טרדות מעול הקהלות יע"א ופיחתי מכל
 עסקי למלאת חפננס חפצי שמים להשקיט המיית דברי
 ריבות כי בלו שחי הכחות מפוייסים שכל מה שאכחוב
 שר' לי בדיון חורה יקבלו עליהם בסבר פנים יפות
 ונטלו על זה קנין ושבעה:

והנני משיב כי רואה אני את דברי ה"ר לוי טובים
 ונכוחים שעל טענת ה"ר אליעזר שהוחק כפרן מטעם
 שטען בב"ד זה שמיה חדשים לא היו דברים מעולם
 שלא לקח מאביו שום צמר אלא מהחכם זקני והנה
 השטר מכחישו הטיב ה"ר לוי שח"ל לא כפר מעולם
 ואע"פ שכתבתי שטען ה"ר אליעזר שהוא יביא עדים
 שכתב בבית דין מכל מקום לא כתבםם שהביא עדים
 על קד' :

ועל מה שטען ה"ר אליעזר שעל ה"ר לוי מוטב
 להביא ראיה כמה הפסיד בשבירת הספינה מאחר
 שהיה במקום שיכול להביא עדים חייב להביא עדים
 הטיב ה"ר לוי ששבירת הספינה היה מפורסם לכל יושבי
 רודי"ס וכן ראייתי כתוב בטופס המעשה ב"ד שביד ה"ר
 לוי ששבירת הספינה הא' היה גלוי ומפורסם וכיון שכן
 אינו צריך להביא ראיה כמה הפסיד דסתם ספינה
 השבירת הסחורה שבה הולכת לאיבוד וזאת מה שיכולים
 להציל בדוחק ובצער ומי יוכל לידע כמה מציל שהבאים
 עמו בספינה כל אחד בהול להציל מה שיוכל ממנו
 ואינו מטפל לדעת כמה הציל חבירו בדקדוק וכיון שדועה
 הדבר ששבירת הספינה ח"ל להביא ראיה אחרת:

בעד חובו ובעד חוב לוי זכה ג"כ ללוי אע"פ שחב
 לאחרים הנלע"ד גאס הגעיר

שלמה הכהן

סימן קמז

יג שאלה על הפסרה שנחפסר פינחס עם בעל
 דינו וטוען פינחס החובע שמלא ראייה ברורה שאברהם
 ירש מאביו סך ממון וגשאלתי אס יש כח ביד פינחס
 לבטל הפסרה הא' לחבוע לאברהם או לאו:

חשובה א"כ הוא שיש לפינחס ראייה מבוררת
 שאברהם הא' ירש מאביו סך ממון דבר פשוט הוא
 שיכול פינחס הא' לחזור לחבוע מאברהם הא' דפסרה
 בטעות היחה כמבואר בשון הפסרה הג"ל וז"ל ראינו
 כי לא הספיקו כל העדות שהביא הר' פינחס הא' עד
 שיוכל לשאלו לו חלק בנכסי הר' אברהם בו עכ"ל ואם
 יתברר שאברהם הא' ירש מאביו סך ממון הרי הטעות
 מבורר וכל פסרה ומחיל' בטעות חחר כדלמרי' בפ'
 המפקיד גבי ההוא דאפקיד כיפי שומא בטעות הוה
 ובפרק חזקה הבחים רב עין שקיל בירקא בארעיה
 אמרי' מחיל' בטעות הוה ואפי' לגביה הקדש חק ב"ה
 אומרים טעות הקדש אינו הקדש ואפי' אינא קנין לא
 מהי דלמרי' סוף פ"ק דגיטין כל קנין בטעות חחר
 וכחב בעל העיטור כל פסרה שיעשיה מפני שאין לו ראייה
 או שטר ואח"כ מלא ראייה דהיא ודאי פסרה בטעות
 היא וחזור וכן יש ללמוד ממה שנחב הרמב"ם בה'
 סנהדרין פ"ו דיון שטעה וחייב שבועה למי שאינו חייב
 ושעה זה פסרה עם בעל דינו בו עד וכל קנין בטעות
 חחר וכן כל כיוצא בזה ובר מן דין כפי מה שהוכיח
 מלשון הברורים לא היה עם פסרה שכתבו וז"ל אך על
 ד' החסד והחמייה בו עד ומבשרו לא יחעלם עכ"ל:
 הרי בהדיא שלא גזרו לחת לפינחס עשרים וחמשה
 איסקודי אלא על ד' החסד והחמייה משום ומבשרך
 לא יחעלם ואע"פ שכתבו בחורת פסרה עימינו הרואות
 ולשונם מבוררת שאינה פסרה אלא חורת חסד וא"כ
 ע"כ לשון פסרה שכתבו אשגרת לישן הוא ולאו דוקא
 ואפשר שבדקדוק נחבו לשון פסרה מפני כבודו של פינחס
 כדי שלא יראה שהוא מקבל בחורת חסד ודקה ואפי'
 אה"ל שטעה פינחס הא' לאברהם הא' שובר ופיטור
 ומחילה אין להם ממש כיון דבטעות הם כמו שהוכחתי
 ואפי' נשבע שלא לחבוע אס מלא ראייה מבוררת יכול
 הוא לחזור ולחבוע שלא נשבע אלא על דעת שלא יירש
 מאביו כלום וגרע משבוע' שגגות ומהאדם שבועה